

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de AAMBINDER

GEREFORMEERDE GEMEENTE
KORTGENE

04 Dankbaar
en blij

06 Reformatie is
geen eindpunt

08 De vriend
van kinderen

Verzoening door voldoening

ds. J.W. Verweij, Zwijndrecht

Het woord *voldoening* staat niet in de Heilige Schrift. Maar de zaak zelf wordt met vele andere woorden duidelijk in de Schrift uitgedrukt. Welke woorden we er ook aan geven, het gaat steeds weer over verzoening die door voldoening geschiedt. Hier zijn we bij het hart van de kerkhervorming.

► **Want God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende (...), en heeft het woord der verzoening in ons gelegd.**

2 Korinthe 5:18

Het is geschied! Christus, de grote Hogepriester van het nieuwe verbond, is gestorven. Hij heeft door volkomen verzoening voldoening aan alle gerechtigheid gegeven. Dit is het hart van de bediening van de wet en het

Bij de voorpagina:

GEREFORMEERDE GEMEENTE KORTGENE

Vanaf zondag 27 juli 1913 worden er in de woning van G. van Gemert aan de Torendijk te Kortgene kerkdiensten belegd, uitgaande van de Gereformeerde

Gemeenten. Op 7 november van hetzelfde jaar wordt er reeds een gemeente geïnstitueerd. Ruim vijf maanden later, op 14 april 1914, neemt ds. G.H. Kersten een nieuw kerkje aan de Torendijk in gebruik. In verband met de groei van de gemeente wordt dit dertien jaar later vervangen door het huidige kerkgebouw. Op 10 oktober 2004 wordt het kerkgebouw getroffen door brandstichting. Met het herstel ervan is een bedrag gemoeid van bijna € 400.000,-. Omdat er in vrijwel alle zustergemeenten voor wordt gecollecteerd, kunnen alle kosten worden betaald. Op 8 september 2005 neemt ds. G.J.N. Moens de herstelde kerk weer in gebruik met een preek over Zacharia 4:6.

De geschiedenis van de gemeente is beschreven in '75 jaar Gereformeerde Gemeente te Kortgene, 1913-1988'. De gemeente telt 34 belijdende leden en 18 doopleden.

Evangelie. Het is goed om ons altijd weer opnieuw te bezinnen op de heilige betekenis van deze zaak.

In het Oude Testament wordt in de meeste gevallen hetzelfde woord gebruikt om verzoenen en verzoening aan te duiden. Het is het werkwoord 'kipper'. In 1973 brak de Jom Kippoer-oorlog met Israël uit, zo genoemd omdat die uitbrak op de Grote Verzoendag.

Kipper betekent naar zijn oorspronkelijke betekenis: bedekken of wegwissen. In Leviticus 17:11 staat: 'Want de ziel van het vlees is in het bloed, waarom Ik het u op het altaar gegeven heb om over uw zielen verzoening te doen; want het is het bloed dat voor de ziel verzoening doen zal'. Twee dingen zijn hier opmerkelijk. De verzoening gaat niet van de mens, maar van God uit: 'Ik heb gegeven'. In de tweede plaats is het bloed onmisbaar tot verzoening. Een andere weg tot de verzoening is er niet. Zonder bloedstorting is er geen vergeving! Het is alleen het bloed dat de schuld voor Gods gezicht kan bedekken. Paulus roept in verwondering over deze verzoening uit: 'Want God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende (...), en heeft het woord der verzoening in ons gelegd (2 Kor. 5:18).

Voorspraak bij de Vader

In het Nieuwe Testament staan twee woorden die in de Statenvertaling met verzoening zijn vertaald. Het eerste is 'hilasmos'. Dat betekent: het afwenden van Gods toorn door het offer. Dit wordt bijvoorbeeld gebruikt in 1 Johannes 2:1,2: '... en indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige; en Hij is een Verzoening voor onze zonden'. Het andere woord is: 'katallage'. Dat betekent: vijandschap veranderen in vriendschap. In hilasmos wordt een offer gebracht en de toorn gestild. In katallage wordt de relatie hersteld. Paulus schrijft er over in de brief aan de Romeinen (Rom. 5:10,11)

en in de tweede brief aan Korinthe (2 Kor. 5:18). Alleen in de weg van verzoening door voldoening is het mogelijk om met God verzoend te worden en weer in de rechte, kinderlijke verhouding met God hersteld te worden. Tegen deze Schriftuurlijke leer is al wat aange- rold. Denk maar aan de vijandschap van de discipelen tegen Christus' lijden en sterven. Ze waren op sommige momenten volgelingen tegen wil en dank.

God is niet de Schuldheer aan Wie wij alles schuldig zijn, Hij is de Rechter.

Brakel schrijft in hoofdstuk 17 van "De Redelijke Godsdienst" over de noodzakelijkheid van de voldoening door de Borg Jezus Christus. Hier gaat het over de Borg van het verbond, over de bondgenoten, de Kerk, en over de wijze waarop de Heere de bondgenoten overbrengt in het verbond. Het is nodig om eerst te spreken over de Borg van het verbond. Het is tevergeefs om van de Borg en Zijn werk te handelen, als men niet de noodzakelijkheid der voldoening kent.

Zondaar en Verlosser

Om de voldoening te kunnen verstaan, moeten we letten op drie zaken: de zonde (de zondaar), de hemelse Rechter, en het werk van de verlossing (de Verlosser). De zonde brengt de schuld over de mens, brengt toorn en straf. Wil de zondaar daarvan verlost worden, dan moet hij ontslagen en van de schuld bevrijd worden. God moet verzoend worden. De straf moet uitgevoerd worden, want er moet betaald

worden. God is niet de Schuldheer aan Wie wij alles schuldig zijn, Hij is de Rechter. Een schuldeur kan een schuld nog kwijtschelden als hij wil. Maar een rechter kan niet afstaan van de gerechtigheid, niet afstaan van de straf. De wijze, de tijd, de plaats en de soort van de straf heeft God aan de vrijheid van de Rechter gelaten. God is de hoogste Rechter, aan Wie wij allen schuldig staan, want wij hebben allen gezondigd. Zijn rechtvaardigheid eist dat de misdadiger gestraft wordt. Het werk der voldoening is onderscheiden naar het onderscheid in de schuld.

Materiële schuld (geld of goed) staat los van de persoon. Wij zeggen: hij of zij is mij 100 euro schuldig. Dat moet voldaan worden door de schuldige of door een ander, door een borg. Maar iemand die zich schuldig heeft gemaakt aan doodslag, moet er zelf voor boeten. Gods Woord zegt dat hij of zij gedood moet worden. Die straf is nodig tot voldoening van de gerechtigheid. Daarover moet de rechter zijn rechtvaardig vonnis uitspreken.

In de uitspraak wordt niet alleen gezien op de schuld, maar ook op de schuldige. Als de schuld door de Borg voldaan wordt, is de straf gedragen en aan de gerechtigheid voldaan. Dan is er plaats voor barmhartigheid en rechtvaardigheid, voor voldoening en vergeving. Zo is het in Christus! Wat een wonder!

Wachtwoord der hervormers

Het leerstuk van de verzoening door voldoening is het hart van de leer die naar de godzaligheid is. Paulus schrijft aan de Hebreëen: 'Want het betaamde Hem om Welken alle dingen zijn en door Welken alle dingen zijn, dat Hij vele kinderen tot de heerlijkheid leidende, den oversten Leidsman hunner zaligheid door lijden zou heiligen' (Hebr. 2:10). McCheyne zegt dat het wachtwoord der hervormers vraagt om de beleving van deze leer naar de godzaligheid. ♦

Uit:
MEER DAN OVERWINNAARS
ds. G.H. Kersten
(uitg. De Banier, 1953).

En deze allen, hebbende door het geloof getuigenis gehad, hebben debelofte niet verkregen, alzo God wat beters over ons voorzien had, opdat zij zonder ons niet zouden volmaakt worden.

Hebreëen 11:39-40

ZONDER ONS NIET VOLMAAKT

In de laatste twee verzen van Hebreëen 11 vat Paulus het voorrecht samen van allen van wie hij in vers 2 reeds sprak, zeggende dat door het geloof de ouden getuigenis bekomen hebben. Zij allen die van den beginne af door het geloof mochten wandelen, hebben getuigenis gehad. Met tal van voorbeelden heeft de apostel dit onweersprekelijk aangetoond. Niet alleen verkregen zij door het geloof gemeenschap aan Christus tot vergeving der zonden, maar daarenboven oefenden zij, door de Heilige Geest Die alleen het geloof werkt, in alle verdrukking en tegenheden zo'n krachtig geloof dat daarvan niet alleen in hun dagen getuigenis gegeven werd. De Heere had hen waardig gekeurd om ook in Zijn Woord van hun geloof te getuigen.

Niet hun werk en niet hun persoon werden geprezen. Ook zij waren doemwaardige zondaren van nature, net als alle mensen. Maar de Heilige Geest gaf getuigenis aan het werk Gods, dat in hen uitblonk. Dat was tot bemoediging van al Zijn volk, dat met hen een even dierbaar geloof deelachtig wordt en door vele verdrukkingen en door heftige strijd de weg des levens bewandelen moet.

Gods wegen zijn met al Zijn volk onderscheiden. Ook hun strijd en druk is niet steeds op dezelfde wijze Gods volk aangedaan. En toch, het is dezelfde vijand die allen benauwt, ▶

► en het is dezelfde God Die hen allen leidt. Abel viel door broedermoord; Henoeh getuigde tegen een zich verhardende wereld; Noach droeg smaad en spot als hij de ark toeberedde; Abraham woonde in een vreemd land. Volg de hele rij van geloofshelden die door Paulus wordt genoemd en u zult zien dat allen hun deel hebben in de bange strijd die Gods volk te strijden heeft tot het einde toe. Hier is de strijd uitwendig en zichtbaar, daar inwendig en voor de wereld verborgen. Maar hoe het ook zij, Gods kinderen hebben een strijd op leven en dood, een strijd die de wereld niet kent.

Ook de Hebreëen hadden de ontzettende aanval van satan en diens helse machten te verdragen. En Paulus bemoedigt hen in deze staat met het voorbeeld der heiligen die overwonnen hebben. In wat noden, in welke aanvechtingen Gods volk ook moge verkeren, mocht het gesterkt worden door de vertroosting van dit woord. Al gingen ze onder, al sloeg de vijand hun het leven, door het geloof mochten zij zelfs in de dood triomferen. Nooit zal de duivel het van Gods volk winnen, ook niet al spannen ongelooft en vertwijfeling in ons vlees en bloed met hem samen. O, bedrukt, bestreden volk van God, houd moed! Geen vijand zal u ooit in uiterste engten dringen.

*Mijn hand zal, hoe 't ook ga,
hem sterken dag en nacht,
Mijn arm zal hem in nood voorzien
van moed en kracht;,
De vijand zal hem nooit door
wreev'le handelingen,
door list, of hels bedrog, in uiterst'
engten dringen;
de booswicht zal 't geweld nooit
tegen hem gelukken,
noch in- noch uitlands vorst zijn
zetel onderdrukken.*

Psalm 89:10

► wordt vervolgd

Dankbaar en blij

ds. G.J. van Aalst, Nieuw-Beijerland

Met de beste bedoelingen zeggen we weleens: 'We zijn dankbaar en blij'. Op weg naar de dankdag willen we samen vanuit Lukas 17:11-19 nadenken over de inhoud van deze woorden 'dankbaar en blij', opdat we de Bijbelse inhoud ervan zouden mogen beléven, en opdat de Heilige Geest ons ware dankbaarheid zal leren.

In Lukas 17 komt het einde van de aardse reis van Christus in zicht. Hij is op weg naar Jeruzalem. Alleen Lukas vertelt ons deze leerrijke geschiedenis. Christus' reddende macht is alom bekend. Daarom roepen tien melaatsen op afstand om Zijn hulp. Deze levende doden blijken Zijn Naam te kennen. In hun geroep horen we ook de erkenning van Zijn macht: 'Jezus, Meester, ontferm U onzer'. Daarop klinkt Zijn bevel om naar de priester te gaan, om hem te laten vaststellen dat ze genezen zijn. De genezing voltrekt zich dus niet op staande voet, maar dat gebeurt terwijl ze gehoorzaam onderweg zijn. En dan gebeurt het grote wonder: ze zijn genezen. Ze hebben geroepen en gehoopt, ze zijn verhoord en uitgeholpen. Wat een weldaden! Ze mogen weer naar huis, weer terugkeren in de gemeenschap. Wat een blijdschap. Want geloof maar dat ze allemaal blij zijn geweest. Blij over de gebedsverhoring; blij over hun genezing van die vreselijke ziekte.

Blijdschap

In het terugblikken op de tijd van biddag tot dankdag worden we opgeroepen om Gods weldaden niet

te vergeten. 'Vergeet ze niet, 't is God, Die z' u bewees'. Deze oproep blijkt nodig, want we vergeten zo gemakkelijk. De tegenslagen die er waren, vergeten we niet, die schrijven we in marmer. Maar de weldaden, die schrijven we in het zand. Met een enkele zucht van de wind is dat uitgewist.

**Ware
dankbaarheid is
gericht op Gods
eer en wordt
alleen ervaren
aan Jezus'
voeten.**

Daarom: 'Gedenk toch aan de weg die de Heere leidde, in de woestijn van dit leven'. Gedenk aan wat de Heere allemaal gaf en liet. Wanneer het over Gods zorgende hand gaat, drukt onze belijdenis het zo uit: God dient de mens, met het doel dat

► *'Vergeet nooit één van Zijn weldadigheden; vergeet ze niet, 't is God, Die z' u bewees'.*

de mens God zal dienen (NGB, art. 12). Hij legt nog zo veel arbeid aan onze zielen ten koste. Hij verhoorde het gebed om ons dagelijks brood. Hij schonk misschien wel op een bijzondere manier uitkomst. Vergeet dit alles toch niet!

Dit geeft oorzaak tot blijdschap. Want 'de Heere hoort het gebed, tot U zal alle vlees komen' (Ps. 65:3). Dit is weer waar gebleken in het seizoen dat achter ons ligt. Wat zou het erg zijn wanneer we niet eens toekomen aan de blijdschap over de weldaden.

Waar ermee gebleven?

Op weg naar de priester zien we tien mensen die hartelijk verblijd zijn over de ontvangen weldaden. Alle tien waren ze in diepe nood, alle tien hebben doodziek tot de Heere geroepen, alle tien zijn gehoorzaam in de aangewezen weg gegaan. Hoewel ze Hem niet kenden, hadden ze Gods kracht gevoeld. Dat bleek in hun wonderlijke genezing.

Maar dan valt er een scheiding. Negen van de tien haasten zich om hun godsdienstige plichten te vervullen. Ze gaan terug naar hun dierbaren, naar hun werk, naar het volle leven. Ze zijn gezond en blij met de weldaden, maar ze vergeten de Wel-doener. Ze weten van Zijn hulp, maar

vergeten de Helper. Ze ontvangen de gave van de gezondheid en vergeten de Gever. Ze kunnen naar het lichaam weer verder en vergeten hun ziel. Hun einde is in wereldse zaken. Kom, kijk eens in de spiegel!

Een Samaritaan

Nu die ene. Hij is een Samaritaan, behoort niet tot het volk van God. Hij is een buitenstaander. Wanneer hij vaststelt dat hij op zijn noodge-roep genezen is, kan hij niet verder. Hij denkt niet aan zijn huis en aan al het aardse. Want zijn hart trekt naar Hem, Die hij nog niet kent. Met de ontvangen gave kan hij niet verder zonder Hem, Die het gaf. Hij moet terug... Dat kan geen uitstel lijden. Want het is Jezus' laatste gang naar Jeruzalem. Wachten kan niet, want dan is het te laat. Eerst naar de priester? Dat is een vrome strik. Nee, hij moet nu direct terug. Luid belijdt hij de God van Israël. Hij loopt recht op die omstreken Jezus af, valt aan Zijn voeten met het gezicht op de grond en vertelt alles wat er gebeurd is. Let eens goed op deze vreemdeling. Hij is het voorbeeld van ware dankbaarheid. Hij is neergeval-len, in stilte wachtend op genade. Over deze neergeknieldde smeke-ling heen, richt Jezus Zich tot de

omstanders. Dus ook tot ons. Hij stelt drie vragen die we u op weg naar de dankdag elkaar ook willen stellen: Zijn er niet tien gereinigd? (vers 17a). Want, tien hebben er om hulp geroepen, tien zijn er beweldadigd. Dat is toch waar? De tweede vraag: 'en waar zijn de negen?' Waar zijn die allemaal, want Ik mis ze. Ik had ze toch ook hier aan Mijn voeten mogen verwachten? Die negen kunnen toch meer en beter weten dan deze Samaritaan? Kerkelijke mensen laten nu pijnlijk verstek gaan.

De derde vraag in vers 18. Er klinkt droefheid in Zijn stem over het wegblijven van die negen. Is er niet één van die negen die met de weldaden terugkomt aan Mijn voeten, om God de eer te geven zoals deze buitenstaander mag doen?

Dit zijn ook drie vragen aan ons adres. Drie vragen vanwege pijnlijke ondankbaarheid!

Ware dankbaarheid

Christus richt Zich ten slotte rechtstreeks tot de vreemdeling die daar in het stof voor Hem ligt. Hij mag opstaan en heengaan, met een geredde ziel. Want heil en heling gaan samen, door het ware geloof. Dat geeft God de eer en kan niet zonder de Zaligmaker. Hij is een onwaardige, een mens met een verbroken hart en een verslagen geest. Hij weet nog zo weinig van Jezus, maar hij is wel echt dankbaar! Het gaat er niet allereerst om wat we hebben ontvangen, maar waar zijn we er mee gebleven? Ware dankbaarheid is gericht op Gods eer en wordt alleen ervaren aan Jezus' voeten. Zullen we dat nooit vergeten? Op weg naar de dankdag klinkt de vraag: waar zijn de negen? ♦

Reformatie is geen eindpunt

W. Fieret, Leerdam

Volgende week hopen we weer stil te staan bij de herdenking van de Reformatie. Er zullen bijeenkomsten worden gehouden en het Lutherlied zal klinken. Met dankbaarheid zal teruggekeken worden naar het belangrijke gebeuren uit 1517.

Hoe keken predikanten die hoorden bij de vroomheidsbeweging de Nadere Reformatie op deze gebeurtenis terug? Na de inleiding in dit eerste artikel, willen we in vier volgende bijdragen stilstaan bij de visie op de Reformatie van Van Lodenstein.

Luther in Worms

In 1521 vindt er in de Duitse stad Worms onder voorzitterschap van keizer Karel V een Rijksdag plaats. Die wordt niet op één dag gehouden, maar de vergadering duurt een aantal maanden, van januari tot mei. Veel onderwerpen komen aan de orde. Vorsten van de vele staten en staatjes in Duitsland en bisschoppen van bisdommen en andere geestelijken zijn op deze belangrijke vergadering aanwezig. Een van de onderwerpen

▶ Van Lodenstein bewoonde het buitenhuis Het Park te Utrecht.

die ter sprake komen, gaat over het optreden van een Augustijner monnik. Deze geestelijke heeft op 31 oktober 1517 een aantal stellingen gepubliceerd, waarmee hij tegen de leer van de kerk ingaat. Het gebeurt wel vaker dat geestelijken bezwaren hebben tegen een bepaalde uitleg van de leer. De Boheemse professor Johannes Hus moest in 1415 zijn kritiek zelfs met de dood bekopen.

Luther maakt zijn bezwaren tegen de Rooms-Katholieke Kerk kenbaar in 95 stellingen. Het aantal katholieken in Duitsland dat zich aan de zijde van de 'rebelse' monnik schaart, is ongekend groot. Met name zijn bezwaren tegen de macht en de positie van de paus veroorzaakt onrust in Rome. Een pauselijk gezant bericht vanuit Duitsland: 'Heel het land is in rep en roer. Negen tiende roept de strijdkreet *Luther* en de overige tien procent, voor zover men onverschillig staat ten opzichte van Luther, heeft als leus: *Dood aan Rome!*'¹ Dat is een alarmerend signaal. Is de beweging nog wel in te dammen? De kerk treedt hard op: in 1521 wordt Luther geëxcommuniceerd. Een straf van grote betekenis. Het is daarom opmerkelijk dat keizer Karel V ondanks de excommunicatie van Luther hem oproept om naar Worms te komen. Het zou namelijk logisch zijn dat de pauselijke ban gevolgd zou worden door de rijksban. Daar zag het ook naar uit, maar Frederik de Wijze, de invloedrijke keurvorst van Saksen, weet bij de nog jonge keizer te bereiken dat

de monnik zich op de Rijksdag mag verantwoorden. Daarom wordt de kwestie-Luther later toegevoegd aan de agenda.

Geloofsdaad

In april 1521 verschijnt Luther voor de keizer, de rijksgroten en de geestelijken. Durft hij, een 37-jarige theoloog, het aan om de strijd aan te binden tegen de eeuwenoude leer? Zouden alle theologen zich vergist hebben? Het antwoord van Luther of hij bereid is de inhoud van zijn stellingen en boeken te herroepen is duidelijk: 'Wanneer ik niet door getuigenissen uit de Schrift word overwonnen, (...) zo blijf ik overwonnen door de door mij aangehaalde plaatsen uit de Heilige Schrift en in mijn geweten gevangen door Gods Woord'.² Deze vastberaden houding kan niet verklaard worden uit menselijke eigenschappen als dapperheid en overtuiging. Het was een geloofsdaad. Luther had na een lange worsteling vrede met God gevonden, door de geschonken en toegerekende gerechtigheid van Zijn Zoon. Met die krachtige, alles bepalende bekering durfde, kon en mocht hij dit standpunt innemen.

Reformatie geen eindpunt

Na de Reformatie ontstond in ons land een vroomheidsbeweging, die vooral bekend geworden is onder de naam Nadere Reformatie. Het centrum van de Nadere Reformatie was Utrecht. Van Lodenstein was in die tijd daar een van de predikanten. Deze regentenzoon uit Delft was het helemaal eens met de reformatie van de leer. Hij zag tegelijkertijd dat de praktijk van het dagelijkse leven lang niet altijd overeenkwam met de beginselen van de Reformatie. Daarom was de Reformatie voor hem geen eindpunt. Die moest gevolgd worden door een reformatie der zeden. Dat bepaalde zijn visie op de Reformatie uit 1517. ♦

▶ wordt vervolgd

1 Citaat uit H.J. Selderhuis, "Luther, een mens zoekt God"

2 Citaat uit W van 't Spijker, "Luther, belofte en ervaring"

De Catechismus van Genève

Belangrijk voor reformatie toen en nu

ds. G.W.S. Mulder, Ridderkerk

‘Wat is het voornaamste doel van het mensenleven?’ Zo luidt de eerste vraag van de Catechismus van Genève. Hiermee is direct de toon gezet.

► Johannes Calvin

Met deze vraag liet Calvin zien wat hij beschouwde als het belangrijkste in een mensenleven. Hij plaatste de mens ermee voor Gods heilig aangezicht. Lees het maar in het antwoord: ‘Dat zij God kennen, door Wie de mensen geschapen zijn’.

Wat valt op aan deze catechismus? Wel in de eerste plaats de lengte. De jeugd van Genève moest niet minder dan 373 vragen en antwoorden uit het hoofd leren. Onze Heidelbergse kent er 129. Calvijns catechismus laat zien dat we qua leerwerk best wat van onszelf en onze jongeren mogen vragen. Verder valt op dat de Catechismus van Genève is opgebouwd rond de drie catechetische G’s: Geloof, Gebod en Gebed. Dat is ook zo in de Heidelbergse Catechismus; de volgorde komt eveneens overeen. De behandeling van deze drie zaken neemt in Calvijns catechismus een grote plaats in. Laten we als een eerste kennismaking uit elk deel enkele vragen en antwoorden lezen.

Geloof

Vraag 111: Het zal gepast zijn een definitie van het ware geloof te

ontlenen aan datgene, waaruit wij de grondslag nemen, waarop het geloof moet steunen.

Antwoord: Zó is het. Wij mogen het dan zó bepalen dat wij zeggen dat het een zekere en vaststaande kennis is van de Vaderlijke goedwilligheid van God jegens ons, gelijk Hij door het Evangelie betuigt dat Hij ons door de weldaad van Christus tot een Vader en Beschermer zijn zal.

Vraag 112: Nemen wij dat van onszelf aan, of ontvangen wij het van God?

Antwoord: De Schrift leert dat het een bijzondere gave van God is, en de ervaring bevestigt dat. Vanuit onze ‘Heidelbergse achtergrond’ zouden wij in vraag en antwoord 111 het woord ‘vertrouwen’ missen. Daarin zien we iets van verschil en ontwikkeling tussen beide catechismussen.

Gebod

Vraag 226: Sprekt gij over alle mensen in het algemeen, of slechts over de gelovigen?

Antwoord: Wie door de Geest van God nog niet is wedergeboren, zal zelfs niet in staat zijn aan de geringste letter van de Wet te beginnen.

Bovendien, gesteld dat er iemand gevonden wordt die voor een zeker deel de Wet gehoorzaamt, zullen wij toch niet oordelen dat hij daarom voor God voldaan heeft. Want Hij verklaart allen voor vervloekt, die niet alles vervuld hebben wat daarin vervat is.

Vraag 227: Hieruit is vast te stellen dat gelijk er twee soorten mensen zijn, zo ook de taak van de Wet tweevoudig is.

Antwoord: Zeker. Want bij de ongelovigen werkt zij niets anders uit, dan dat zij hun alle verontschuldiging voor God ontnemt. En dit bedoelt Paulus, als hij haar noemt een bediening des doods en der veroordeling. Maar jegens de gelovigen heeft zij een heel ander nut.

De vragen voegde Calvin toe in een toepassend gedeelte bij de behandeling van de Wet. We zien hier hoe geestelijk hij de Wet verstond. En ook hoe hij in zijn gemeente twee soorten mensen onderscheidde.

Gebod

Vraag 243: Welke gevoelens vereist God in het gebed?

Antwoord: Ten eerste dat wij onze nood en ellende gevoelen, opdat dit gevoel droefheid en zorg in onze harten doe ontstaan; vervolgens gloeien van hevig en ernstig verlangen om genade van God te verkrijgen, hetgeen ook de vurigheid van het bidden in ons ontsteekt.

Vraag 244: Vloeit dit gevoel bij de mensen voort uit het natuurlijk gemoed, of komt het bij hen voort uit de genade van God?

Antwoord: Het is noodzakelijk dat God ons hier te hulp komt. Want wij zijn voor beide geheel onbekwaam. Het is de Geest van God Die in ons onuitsprekelijke zuchtigen verwekt, en onze zielen neigt tot deze verlangens, die in het gebed vereist worden. Dit houdt ons bij deze reformatieherdenking een spiegel voor. Hoe is ons gebed? Laten we dit overwegen, voor onszelf, onze geliefden, maar ook voor de kerk en het volk in ons vaderland en daarbuiten. Zo helpt Calvijns catechismus in het verstaan en bewaren van het erfgoed van de Schrift, ook vandaag. ♦

De vriend van kinderen

C. Bregman, Hendrik-Ido-Ambacht

Wie was ds. L.G.C. Ledeboer? Als we Ledeboer dan niet goed in beeld hebben, is nodig om - misschien vooral voor de jongere lezers - heel kort iets over hem te zeggen.

► Het graf van Ledeboer ligt op de oude begraafplaats naast de Hervormde kerk in Benthuisen.

Hij had na zijn afzetting als Hervormd predikant in Benthuisen in 1841 een aantal gemeenten gesticht, die al spoedig als 'Ledeboeriaanse' gemeenten bekend werden. Samen met een aantal van de ongeveer terzelfder tijd ontstane Kruisgemeenten vormden ze na de 'Vereniging van 1907' onder leiding van ds. G.H. Kersten het kerkverband van de Gereformeerde Gemeenten.

Lambertus Gerardus Cornelis Ledeboer werd in 1808 geboren in een welgesteld Rotterdams koopmansgezin. In 1826 ging hij in Leiden theologie studeren, en in 1834 sloot hij de

studie af door zijn kerkelijk examen af te leggen. Het duurde enkele jaren voordat hij vanuit Benthuisen een beroep kreeg en in 1838 bevestigd werd als predikant van de Nederlands Hervormde gemeente te Benthuisen. Hij was begonnen als een min of meer verlicht-orthodox predikant, maar door een krachtadige bekering werd zijn prediking al spoedig doortrokken van de diepste ernst. Ook kreeg hij daarna steeds meer moeite met de reglementenbundel die vanaf 1816 de vaderlandse kerk in haar greep hield. Ook met de in 1806 verplicht gestelde gezangenbundel kreeg hij het te kwaad.

Boeken begraven

Dat resulteerde in een merkwaardige actie op een zondag in november 1840. Ledeboer wierp toen tijdens zijn preek het gezangenboek en de reglementenbundel van de kansel en begroef die na de dienst in de tuin van zijn huis tegenover het kerkgebouw. De kerkelijke molens maalden ditmaal snel, want enkele dagen na deze provocerend geachte daad werd hij al in zijn bediening geschorst, en eind januari 1841 uit zijn ambt ontzet. Ledeboer ging toen preken in zijn pastorie en andere gebouwen in Benthuisen en eveneens in een aantal plaatsen in de omgeving. Dat kon de overheid echter niet over haar kant laten gaan. Boete op boete volgde, want het was niet toegestaan godsdienstoefeningen te houden zonder toestemming van de overheid. Omdat Ledeboer zijn boetes niet betaalde, werd hij tot tweemaal toe in Leiden gevangengezet, eerst een maand in 1843 en daarna anderhalf jaar, van oktober 1843 tot maart 1845. Hierna bleef hij verbonden aan de gemeente die hij in Benthuisen na zijn afzetting had gesticht. Het kwam in Benthuisen tot het bouwen van een eigen kerkelijk onderkomen, een grote houten schuur die als kerk werd ingericht. Maar hij reisde ook een groot deel van elk jaar door Zuid-Holland, Zeeland, Utrecht, Gelderland en Overijssel. Op die reizen stichtte hij gemeenten, predikte het Woord en bediende de sacramenten. In 1851 bevestigde hij in Sint-Philipsland Pieter van Dijke als tweede predikant van de inmiddels gevormde 'Ledeboeriaanse' gemeenten.

Innige godsvrucht

In 1863 kwam op 21 oktober het einde aan een veel bewogen leven; ds. Ledeboer stierf op de leeftijd van 55 jaar en werd in Benthuisen begraven. Op de oude begraafplaats naast de Hervormde kerk is zijn graf nog steeds te zien.

Om de mens Ledeboer te typeren, laat ik zijn biograaf ds. Landwehr aan het woord: 'Ledeboer was een man die nabij God leefde en die met zijn hele ziel voelde voor zijn gewichtig

werk. De trouw en ijver van deze dienstknecht des Heeren waren voorbeeldig, zijn vrijmoedigheid en ernst maken beschaamd'. En even later: 'Zijn innige godsvrucht, zijn zelfverloochenend leven, zijn onvermoeide ijver, zijn niemand sparende ernst maken diepe indruk. Wat van hem op zijn graf gezegd is, is volkomen waar: anderen verlichtende, is hij zelf verteerd'.

Gedichten voor kinderen

Om Ledeboers gedichten voor kinderen nader te bezien, moeten we bij de "Geestelijke lofzangen voor kinderen van de gereformeerde belijdenis" zijn, de eerste bundel gedichten die van Ledeboers hand in 1843 uitkwam. In de voorrede bij deze bundel valt Ledeboer met de deur in huis, want hij stelt al direct: 'Kinderen zijn het erfdeel des Heeren, 's buiks vrucht is een beloning'. Daarbij herinnert hij aan Deuteronomium 6:7, waar gezegd dat wij de woorden des Heeren onze kinderen moeten inscherpen en daarvan moeten spreken. Vervolgens noemt hij een aantal kinderen of jonge mensen vanuit de Schrift die al jong de Heere vreesden, zoals Jozef, Samuël en David. Ook herinnert Ledeboer aan de woorden die de Heere Jezus sprak: 'Laat de kinderkens tot Mij komen...', en ook aan Zijn waarschuwing: 'Als gij u niet vernedert en wordt als dit kindeke, gij zult in het Koninkrijk Gods geenszins ingaan'. Dat is kennelijk het motief waarom Ledeboer deze gedichtenbundel voor kinderen uitgeeft. Andere redenen noemt hij niet expliciet. Een nadere uiteenzetting van het waarom en waartoe ontbreekt, maar wel valt op dat Ledeboer enkele maanden vóór de eigenlijke publicatie zijn inleiding ondertekent met 'Uw vriend L., vanuit Benthuizen, 3 november 1842'. Ledeboer presenteert zich in deze bundel als vriend van kinderen.

Ik wil aandacht vragen voor verschillende categorieën in deze bundel, namelijk voor de zogenaamde dialoog-gedichten; voor de gedichten over de school, de meester of de leraar; en voor de verschillende gebeden uit de mond van kinderen. ♦

► wordt vervolgd

De almacht van Jezus

ds. P.D. den Haan, Rijssen

**... zeggende: Ik wil, word gereinigd.
En terstond werd hij van zijn melaatsheid gereinigd.**

Mattheüs 8:3b

Na de twee genadevolle woorden van de Heere Jezus klinkt het bevel: 'Word gereinigd!' In tegenstelling tot wat God in Zijn wetten over de melaatsheid gezegd heeft, wordt de Heere Jezus niet onrein. Zijn machtswoord klinkt. Word gereinigd! Het is een bevel met Goddelijke macht uitgesproken. 'Ik wil, word gereinigd' is een getuigenis van Zijn almacht. Hij spreekt en het is er! De Heere Jezus laat aan de mensen en aan de melaatse zien wie Hij nu werkelijk is. Hij is niet zomaar een profeet die wonderen doet, zoals ook in het Oude Testament gebeurde. Hij is de Beloofde van de Vader. Hij is de geliefde Zoon van God. Hij is een Goddelijk Persoon. De ware Messias. Hij maakt Zichzelf bekend aan deze mensen als de van God Gezondene. Later zullen ze Hem toejuichen: 'Hosanna, den Zone Davids! Zeggend is Hij Die komt in de Naam des Heeren! Hosanna in de hoogste hemelen!'

Echter, het zal blijken dat de meesten in Hem niet de Verlosser zagen, zoals Hij door Mozes en de profeten werd aangekondigd in het Oude Testament. Velen van hen hebben als toeschouwers van de rechtszaak onder leiding van de rechter Pontius Pilatus geroepen: 'Neem weg, neem weg, kruis Hem!' De Heere Jezus paste als Borg in Zijn vernedering niet bij hun visie op de Middelaar. Is Hij voor ons al gepast geworden als God en Mens?

'En terstond...'. Terwijl het bevel klinkt, gebeurt op hetzelfde moment een wonder. Wat Jezus wil, dat

gebeurt. Wat Jezus beveelt, vindt plaats. Een ernstige ziekte waarbij in de meeste gevallen geen genezing mogelijk was, moet wijken voor de almachtige kracht van de Zoon van God. Wat schittert de Heere Jezus hier in Zijn Godheid. En laten we dan opnieuw bedenken dat melaatsheid in de Bijbel ook een beeld is van onze ellendigheid en geestelijke doodstaat.

Wat ligt er dan een onuitsprekelijke troost in de woorden van de Heere Jezus waarmee Hij getuigenis geeft van Zijn Godheid. De zondemacht waar niets in deze wereld tegen bestand is en dat alles in deze wereld doortrekt, is niet bestand tegen de macht van de Zoon van God. De macht van de vorst der duisternis die alle mensen in zijn macht houdt, is niet bestand tegen de macht van het Licht der wereld. De macht van de wereld die strijdt tegen de Kerk van Christus en haar vervolgt en verdrukt, is niet bestand tegen de macht van deze Overwinnaar. Door Zijn almacht heeft Christus Gods toorn gedragen, de vloek weggenomen en satans kop vermorzeld. In Hem wordt het onmogelijke mogelijk!

Vragen:

1. Wanneer wordt de Heere Jezus als Borg en Middelaar noodzakelijk, gepast en dierbaar in ons leven?
2. Van wat geeft de Heere Jezus getuigenis door de woorden die Hij spreekt?
3. Wat is de troost als het ware geloof mag zien op de Godheid van Christus?

De woorden Gods toebetrouwd

ds. M.L. Dekker, Nazareth

Op de avond van de laatste dag van het Loofhuttenfeest ging de preek in Nazareth over Nehemia 8 vers 11. Als Ezra de wet voorleest, weent het volk. Ze hebben gezondigd tegen God.

Ezra en Nehemia laten het volk bemoedigd naar huis terugkeren: 'Gaat, eet het vette en drinkt het zoete, en zendt delen dengene voor welken niets bereid is, want deze dag is onzen Heere heilig; zo bedroeft u niet, want de blijdschap des HEEREN, die is uw sterkte'.

Hoe groot is het als je iets van die blijdschap des Heeren mag ervaren. Zo was het die avond waar ook een grote groep jongeren van de Guido de Brès Scholengemeenschap met hun docenten aanwezig waren. Niet wetende dat we de volgende ochtend opgeschrikt zouden worden door de vreselijke moordpartij van Hamas. Nu is er al heel veel in de media geschreven over deze gruwelijke oorlog. Iedere dag komen er meer verhalen bij van mensen die de gruwelen overleefd hebben. Of van families van slachtoffers die de pers te woord staan. Je hart bloedt uit

duizend wonden. Tegelijkertijd word je geconfronteerd met wat er aan de andere kant in Gaza gebeurt. Dan breekt ook je hart. Oorlog is vreselijk! En dan hebben we hier ook nog te maken met de binnenlandse spanningen met de Arabische Israëli's.

Huisdiensten

De gemeente Nechama (Troost) huurt het kerkgebouw van de Arabische Brethren-gemeente in Nazareth, dat midden in het centrum ligt. In deze tijd van onderhuidse spanning is het niet ideaal om als Joodse gemeente daar bijeen te komen. De mensen zijn angstig, Nazareth is voor driekwart moslim. De kerkenraad heeft besloten dat de diensten weer in ons huis in Nof haGalil gehouden worden. Hoe kunnen we de mensen hier bemoedigen zoals Ezra en Nehemia deden? Niet met menselijke woorden, want alles wat van ons is, is leeg en

geeft geen ware hoop. We moeten ons allereerst ervoor wachten om een beschuldigende vinger uit te steken. Dat is in de geschiedenis al te veel gebeurd. Ja, Israël is verontreinigd zoals Hoséa al preekte, maar hoe is het bij ons? Ik moet mijn plaats weten als toegebrachte heiden uit de volken. De gemeente Nechama heeft geen dominee uit hun eigen volk, het is goed als ik mezelf dat steeds realiseer. Wat is dan mijn taak? Om als een 'goy' met hen mee te lijden, hen te bemoedigen en te sterken vanuit het Woord van God. Want dat kan alleen het volk ware hoop geven. Paulus vraagt in Romeinen 3 wat het voordeel is om een Jood te zijn. Het Joodse volk heeft veel voorrechten ontvangen boven alle andere volken. Het eerste voorrecht is dat 'hun de woorden Gods zijn toebetrouwd'. Daar moeten we het volk op wijzen in deze tijd van beproeving. Laten we bidden dat Israël weer het hun toebetrouwde Woord gaat lezen, want hierin kunnen ze ware hoop en vrede vinden. Dat Woord van God wijst naar de Messias, de Christus der Schriften.

Angstige moeder

Gisteren was ik bij de kapper. Ze vertelde dat haar zoon Nir bij de tankdivisie is ingedeeld. Wat kun je zo'n angstige moeder meegeven? Dit: Jullie hebben het grootste geschenk van God gekregen, en dat moet je openen. Lees de Psalmen die nu zo actueel zijn. Ik kreeg de gelegenheid om haar een Bijbel te geven. De Heere zegene Zijn Woord. Ik heb gezegd dat we voor haar zoon zullen bidden.

Veel Israëli's leven zonder hoop. De arme mensen, die in Gaza zuchten onder een satanisch regime, hebben ook geen hoop. Dat is het droevige van deze oorlog. Laten we smeken dat de Heere opstaat, de HEERE der heirscharen, 'Die de oorlogen doet ophouden tot aan het einde der aarde, den boog verbreekt en de spies aan twee slaat, de wagens met vuur verbrandt' (Ps. 46:10). En u in Nederland? U mag in vrede leven. Mag u die blijdschap kennen waarover Ezra en Nehemia spreken? Jonge mensen, nemen jullie het Woord van God ter harte? Bidt om de vrede van Jeruzalem. ♦

▶ Veel Israëli's leven zonder hoop. De arme mensen, die in Gaza zuchten onder een satanisch regime, hebben ook geen hoop.

Lotgenotendag

C.S.L. Janse, Ugchelen

Meer dan vroeger hebben kerken te maken met kerkverlating. Dat geldt ook voor de Gereformeerde Gemeenten en aanverwante kerken. Jongeren breken soms met de kerk waarin ze zijn opgegroeid. Evenzo komt het niet zelden voor dat mensen op latere leeftijd weggroeien van hun kerk.

Half oktober werd er in Nijkerk een lotgenotendag gehouden voor kerkverlaters, met name ook uit reformatische kring. Die werd georganiseerd door Mariët Baaij, die zelf bijna veertig jaar geleden de Gereformeerde Gemeenten verliet.

In zo'n besloten gemeenschap zag ze het niet meer zitten. Zij struikelde vooral over het onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, zo vertelde ze in het Nederlands Dagblad. Ze is lesbisch en heeft al jaren een relatie.

Maar het breken met je opvoeding en je kerk de rug toekeren is geen kleinigheid, zo is haar ervaring. Ze richt zich daarom op mensen met kerkpijn. Herkenning werkt vaak helend. Vandaar ook de lotgenotendag.

Nu maakt het natuurlijk wel verschil uit welke kerk en welk godsdienstig milieu men afkomstig is. Bij vrijzinnigen stelt het geloof niet veel voor. Dat zijn ook nooit van die trouwe kerkgangers geweest. Als ze zich laten uitschrijven verandert er voor hen niet zoveel.

Dat is anders wanneer mensen opgegroeid zijn in bevindelijk gereformeerde kring. Zeker wanneer ze helemaal met God en godsdienst breken, maar ook wanneer ze in godsdienstig opzicht een heel andere richting uitgaan: evangelisch of modern gereformeerd of nog verder van huis.

Aangrijpend

Het is een aangrijpende zaak als mensen breken met de kerk waarin hun zondag op zondag het Woord van God verkondigd is. Wanneer de Bijbel hun niets meer zegt of als gezegd moet worden dat ze de Schriften verdraaien tot hun eigen verderf (2 Petr.

3:16). Wanneer ze ook in hun levensgedrag overduidelijk laten zien dat ze hun eigen weg gaan. Dat ze geleid worden door de geest van de tijd in plaats van door de Geest van God. Aangrijpend voor henzelf, voor hun ouders en ook voor hun omgeving. Voor de kerkverlaters is dat inderdaad een hele overstap. Je komt in een heel ander sociaal en cultureel milieu terecht dan waarin je opgegroeid bent. De verhouding tot je familie wordt gecompliceerder. Je krijgt andere vrienden en kennissen. Je stuurt je kinderen naar andere scholen dan waarop je zelf hebt gezeten. Je stemt waarschijnlijk niet meer op de SGP. Door het wegvallen van de kerkgang (tweemaal per zondag) en de zondagsheiliging krijg je een heel andere invulling van Gods dag.

Je kunt je voorstellen dat sommige kerkverlaters daardoor gedesoriënteerd raken. Af en toe spreekt hun geweten nog. Bijbelteksten die je vroeger geleerd hebt en psalmversjes die je hebt meegezongen, kunnen zelfs jaren later weer naar boven komen. Op een lotgenotendag kun je

al dat soort zaken bespreken. Maar helaas klinkt daar niet de Bijbelse oproep 'Keert weder, gij afkerige kinderen!' (Jer. 3:22).

Vrijlaten

Mariët Baaij is wars van kerkelijke regels, zo zei ze in het betreffende interview. Je moet elkaar vrijlaten in de dialoog. Dat geeft een bredere basis voor je geloofsleven. Dat sluit mooi aan bij het huidige geestelijk klimaat. Daarin overheerst een pluralistisch waarheidsbegrip. Wat waar is voor jou, hoeft nog niet waar te zijn voor mij.

De boodschap van de Bijbel is een heel andere. Paulus schrijft aan de Galaten: wie een ander evangelie verkondigt buiten hetgeen hij verkondigt heeft, die zij vervloekt. Zelfs al was dat een engel uit de hemel (Gal. 1:8, 9). Geen wonder dat veel moderne christenen Paulus maar een eigenwijs mannetje vinden.

Uiteraard is niet alles in de kerk van wezenlijke betekenis. Maar het is ook zo dat wanneer men steeds meer zaken als van ondergeschikt belang beschouwt, men op den duur steeds minder overhoudt. De godsdienst heeft dan niet veel inhoud meer, ook al maakt men zichzelf wijs dat men het wezenlijke heeft vastgehouden. God is echter meer dan een God van liefde en het geloof in Jezus is geen vanzelfsprekendheid.

Zeker in de huidige tijd vraagt de omvangrijke kerkverlating onze aandacht. Het is een droevige zaak. Maar daarbij moeten we wel bedenken dat zowel verloren zonen als oudste zonen de waarachtige bekering tot God nodig hebben. ♦

▶ Kerkverlaters konden elkaar ontmoeten op een lotgenotendag.

Een vuurbrand uit het vuur gerukt

J. van 't Hul, Lieren

Hoe werkt de Heilige Geest de wedergeboorte? Wanneer begint deze 'machtige geestelijke verandering'? Dat is de vraag die nu aan de orde is in Ryles boekje "De weg tot het heil". We zetten ons opnieuw tot lezen.

Ryle wil de Heilige Geest geen enkele beperking opleggen, want de Geest werkt volgens 'een geweldig grote verscheidenheid van methoden'. Hij zal Zich nooit op één bijzondere manier vertonen. 'We mogen nooit iemand veroordelen en hem zeggen dat hij geen genade heeft en een onbekeerde zondaar is omdat zijn bevinding misschien heel sterk van de onze verschilt'.

Ryle kende mensen die vanaf hun prilste jeugd genade kenden. Die zijn als het ware geheiligd en vervuld met de Geest van de moederschoot af. Sommigen van hen kunnen zich niet eens de tijd herinneren dat ze leefden zonder een diep besef van hun natuurlijke verdorvenheid, zonder een ernstig verlangen naar God en zonder te pogen dicht bij Hem te leven.

Zo was het bij Izak, Samuël, Josia, Jeremia en Johannes de Doper. Maar,

stelt Ryle vast, 'het zijn er maar weinig die tot deze groep behoren'.

De meesten van Gods ware kinderen behoorden al tot de volwassenen toen ze uit de Geest geboren werden. Pas op latere leeftijd had God hen in hun loop gestuit. 'Zeker, hun berouw is bitter, groot is hun verwondering dat ze zo lang op zo'n manier konden leven, en warm is de liefde die ze gevoelen jegens Hem Die hun zo genadig alle ongerechtigheid heeft vergeven'.

Echt maar heel weinigen worden op hun oude dag tot God gebracht. 'O geliefde broeders, de jeugd is de tijd om de Heere te zoeken. (...) En daarom zeg ik: bid, dat uw vlucht niet in de winter van het leven zal geschieden'.

De eerste slag

Wat gebeurt er nu als de Geest 'om

zo te zeggen de eerste slag uitdeelt om deze nieuwe geboorte te werken? De één wordt heel plotseling gewekt. Ze hadden gedacht zich van alle waarschuwingen niets aan te trekken, maar op het alleronverwachtst treedt God binnen in hun leven. 'Hij schudt hen met kracht wakker uit hun slaap en rukte hen als een vuurbrand uit het vuur'. Zo ging het met Paulus, met Manasse en met de stokbewaarder. Er zijn er ook, schrijft Ryle, die zomaar door iets onbeduidends worden wakker geschud. Het kan zijn door een tekst uit de Bijbel, een regeltje uit een goed boek, een paar woorden uit een ernstig gesprek. Zulke schijnbare kleinigheden kunnen het hart van de mens als pijlen doorsteken. Dan is er nog iets, zegt Ryle. 'Sommigen worden geleidelijk en onmerkbaar uit de Geest geboren. Ze weten in die tijd nauwelijks wat er in hen gaande is'. Wat ze wel weten is dat opeens alles anders geworden is. Ze leefden zorgeloos, nu zijn ze vol bezorgdheid. Ze waren blind en nu zien ze.

Verschil in gevoelens

De gevoelens die de Geest opwekt in het hart van de mens kunnen heel verschillend zijn. Ze worden ook niet allemaal in dezelfde volgorde gewekt. Bij de één begint het met buitengewoon grote vrees. Zulken gaan beven omdat ze Gods heiligheid hebben overtreden en Zijn wet geschonden. Bij anderen begint het met verdriet vanwege hun boze bestaan voor God. 'In de ene mens raakt hij deze snaar aan, in de andere die. Maar vroeg of laat worden alle tot een harmonieus geheel samengevoegd, en wanneer de nieuwe schepping geheel is voltooid, zullen vrees, verdriet en liefde alle drie tegelijk gevonden worden. (...) Wat echter ook Zijn werk is, zonder de Geest kan niemand wedergeboren worden'.

Als besluit van dit hoofdstuk zegt Ryle dat geen mens mag zeggen dat, als de Heere deze gezegende verandering niet schenkt, hij er toch ook niets aan kan doen. 'Als een bidde-loos mens in de dag des oordeels zal zeggen: Ik kon niet tot Christus komen, dan zal het antwoord zijn: Gij hebt het niet geprobeerd'. ♦

▶ Liverpool Cathedral.

▶ slot volgt

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

BEROEPEN

te Doetinchem,
ds. R.A.M. Visser te Apeldoorn.

BEDANKT

voor Alblasserdam,
ds. G. van Manen te Elspeet;
voor Houten,
ds. J. van Rijswijk te Oud-Beijerland;
voor Kalamazoo (Michigan, VS),
ds. J. den Hoed te Lynden
(Washington, VS);
voor Lisse,
ds. H.J. Agteresch te Werkendam;
voor Oudemirdum,
ds. C. van Krimpen te Yerseke;
voor Ridderkerk-Slikkerveer, Vlissingen
en Woerden,
ds. D.W. Tuinier te Kampen;
voor Wageningen,
ds. G.W.S. Mulder te Ridderkerk.

VERSLAG VERGADERING CLASSIS AMSTERDAM 23 SEPTEMBER 2023

Namens de roepende kerk van Amsterdam opent ds. P. Mulder de vergadering. In zijn openingswoord staat hij stil bij de gelezen Psalm 84. De tien gemeenten zijn wettig vertegenwoordigd door twee predikanten, veertien ouderlingen en vier diakenen. Aan de diakenen wordt keurstem verleend. Het moderamen wordt als volgt vastgesteld: ds. G. Heijkamp, preses; ds. P. Mulder, assessor-preses; ouderling J.H.C. Kooijman, assessor; ouderling J.W. van Dijke, quaestor; ouderling A. Lindhout, scriba.

Na goedkeuring van de notulen worden de ingekomen stukken behandeld. De notitie Interne eenheid is aan alle kerkenraden toegezonden. Over dit onderwerp wordt een ambtsdragersbijeenkomst belegd op 24 februari. De notitie 'Omgaan met de media' is eveneens aan de kerkenraden toegezonden. Elke kerkenraad dient hierin de eigen verantwoordelijkheid te nemen.

Evangelist J. Geerts geeft een toelichting op de stand van zaken in Alkmaar. Het streefbedrag t.b.v. de verbouwing is gehaald en de verbouwing is bijna gereed. De kerkenraden ontvangen te zijner tijd een uitnodiging voor de

ingebruikname van de verbouwde post. Er is een verslag 'Overleg krimpemde stadsgemeenten vanuit de Geref. Gemeente te Amsterdam'. De gemeente in Amsterdam werd, evenals enkele andere krimpemde (stads)gemeenten, uitgenodigd door de gemeente van Den Haag-Scheveningen om na te denken over het kleiner worden van de gemeente(n), en tevens om zich te beraden op de zorg voor de medemens in de stad. Opgemerkt wordt dat de uitgenodigde gemeenten erg willekeurig gekozen zijn. Deze problematiek kan beter classicaal besproken worden, zeker in onze classis. De vergadering is het daarmee eens: de problematiek is helder, maar we moeten oppassen dat er geen apart platform ontstaat naast de verschillende kerkelijke vergaderingen en andere deputaties. De broeders uit Amsterdam nemen dit mee naar het volgende overleg op 22 november.

Een punt van zorg is het geven van gehandicaptencatechisatie in Lisse. Hierover wordt door de gemeente Lisse overlegd met de gemeente in Hoofddorp. Het financiële verslag van de classis wordt akkoord bevonden. De cijfers betreffende het classicale kerkblad laten een negatief saldo zien. De penningmeester licht de oorzaken daarvan toe. Over een verhoging van de abonnementsprijs zal in de kerkbladcommissie worden gesproken. De kascommissie stelt voor beide penningmeesters te dechargeren, hetgeen gebeurt. Diaken Nieuwenhuis (Hoofddorp) heeft de controle tweemaal gedaan. In zijn plaats wordt diaken Van der Linde (Lisse) benoemd.

Bij de rondvraag vraagt ouderling Waardenburg (Katwijk) om de diensten in Alkmaar elke week op hetzelfde tijdstip te laten beginnen. Dat zal door de moedergemeente Lisse worden besproken met belanghebbenden. Met enkele toepasselijke woorden wordt afscheid genomen van de classisscriba, broeder A. Lindhout, die wegens zijn leeftijd zich binnen zijn kerkenraad niet meer herkiesbaar zal stellen.

De roepende kerk voor de vergadering van woensdag 24 januari is Den Helder. Op verzoek van de preses sluit ouderling

J.H.C. Kooijman van de roepende kerk de vergadering.

A. Lindhout, classisscriba

VERSLAG VERGADERING CLASSIS BARNEVELD 15 SEPTEMBER 2023

Namens de roepende kerk van Nijkerk wordt de vergadering op de gebruikelijke wijze geopend door ds. G.P. van Nieuw Amerongen. In zijn welkomstwoord wijst hij op het overlijden van diaken G. van Hoef (Barneveld-C). Enkele jubilea worden gememoreerd, van T. Roukens (Elspeet), D.W. van den Dool en A. Bijkerk (beiden uit Scherpenzeel), J.C. Doornenbal en W. Jongasma (beiden uit Veenendaal). Ook de namen van hen die hun ambt hebben neergelegd worden genoemd. De gemeenten zijn vertegenwoordigd door tien predikanten en zestien ouderlingen. Het moderamen wordt als volgt samengesteld: preses ds. J. Beens; assessoren ds. G.P. van Nieuw Amerongen en ds. G. van Manen; quaestor J.M. van Koeveringe; scriba L.J. Wisse.

Een brief, notitie en aanbeveling van de synodale commissie Interne eenheid wijst (naast de zelfstandigheid en eigenheid van iedere gemeente) op de verbondenheid en gezamenlijke zorg voor de eenheid binnen ons kerkverband. Het belang van dit onderwerp wordt door de vergadering gedeeld. Er wordt besloten tot een ambtsdragersbijeenkomst en er worden zaken genoemd waarover dan gesproken zou moeten worden. Opgemerkt wordt dat de doordinking niet binnen de classis moet blijven. Wellicht kunnen er vragen of aanbevelingen naar de Particuliere Synode Oost worden gezonden. In een schrijven van het deputaatschap Kerk en Overheid en een toelichting van het Bureau Kerkelijke Dienstverlening (BKD) wordt gewezen op de noodzaak van bezinning op woordvoerderschap tegenover de media. Trainingen zijn ondertussen gestart. Vastgesteld wordt dat het noodzakelijk is dat er een kerkenraadslid woordvoerder is. De gedachte dat het belangrijk kan zijn dat er iemand namens de classis het woord voert, wordt breed gedeeld. Benoemd worden

ds. F. Mulder als primus en ds. G.P. van Nieuw Amerongen als secundus. Een ontvangen brief betreft geen bezwaar tegen een kerkenraadsbesluit en is daarom 'niet-ontvankelijk'. De Commissie van voorbereiding verwees door naar het College van visitatoren. Dit college is in overleg getreden met de betrokken kerkenraad. Het werk van de Commissie van voorbereiding is relatief nieuw; de manier van werken wordt kort geëvalueerd. Naar aanleiding van de hulpvraag van

het deputaatschap Evangelisatie geeft ouderling P. Schalk (adviseur van EVGG) een toelichting. Binnen de kleine classis Amsterdam zijn twee evangelisatieposten. De mogelijkheden tot personele en financiële ondersteuning zijn beperkt. De vraag aan de classis Barneveld is of er mogelijkheden zijn tot structurele financiële ondersteuning. In de bespreking wordt begrip getoond en genoemd dat het 'ruimhartig willen helpen' het uitgangspunt moet zijn. Om het onderwerp 'financiële ondersteuning Evangelisatie

aan classis Amsterdam' goed te doordenken, besluit de vergadering een onderzoekscommissie in te stellen bestaande uit ds. J. Beens, ouderling J.M. van Koevinge (Elspeet) en diaken A. de Bruin (Elspeet). De volgende classis wordt samengeroepen door Rhenen op vrijdag 8 december 2023 of 9 februari 2024. Ouderling W. Pelleboer van de roepende kerk eindigt de vergadering op de gebruikelijke wijze.

[L.J. Wisse, classisscriba](#)

Berichten

OMSLAGFOTO KOOTWIJKERBROEK

Deze week zou de gemeente van Kootwijkerbroek aan de beurt zijn voor de omslagfoto. Omdat de kerk in Kootwijkerbroek verbouwd wordt, wachten we met het maken van foto's totdat de werkzaamheden zijn afgerond. Waarschijnlijk is dat in de loop van volgend voorjaar.

50 JAAR EVANGELISATIE TILBURG

In dankbaar opzien tot de Koning van de Kerk gedenken we dat de Heere een halve eeuw Zijn Woord liet brengen in de evangelisatiepost Het Kruispunt in Tilburg. We willen dit jubileum gedenken op zaterdag 18 november. In de morgenbijeenkomst is er een bijeenkomst voor genodigden; 's middags (14.00-16.00 uur) is er een open middag voor de leden van onze gemeenten. Deze uitnodiging geldt ook oud-vrijwilligers en oud-werkgroepleden. Tijdens de open middag is er een fotopresentatie over 50 jaar evangelisatie in Tilburg, en een panelgesprek met extern en intern betrokkenen. Evangelist H.J. van den Boogaart spreekt rond 16.00 uur een dankwoord uit. Locatie: Offenbachstraat 105.

[Evangeliepost Het Kruispunt](#)

BIJeenKOMST OVER AUTISME

Op donderdag 9 oktober (9.30-11.45 uur) is er in de Jachin en Boazkerk te Genemuiden een regionale bijeenkomst voor vrouwen van mannen met (een

vermoeden van) autisme. Het thema is 'Leven met een partner met autisme'. Informatie over aanmelding en kosten op helpendehanden.nl/9november

ROUWEN IN BIJBELS LICHT

Op dinsdag 7 november (19.45 uur) spreekt ds. P.C. Hoek voor vereniging Een Handreiking over het thema 'Een gescheurd kleed; rouwen in Bijbels licht'. De avond is bedoeld voor hen die naast rouwenden staan. Belangstellenden en ambtsdragers zijn welkom. Locatie: Geref. Gemeente Wageningen, Van Uvenweg 13.

ZANGMIDDAG VOOR VRIENDEN MET EEN BEPERKING

Op zaterdag 4 november (14.30 uur) is er een zangmiddag voor en met vrienden met een beperking in de kerk van de Geref. Gemeente van Rotterdam Zuidwijk, m.m.v. dirigent Arie Kortleven en organist Lennert Knops; Bijbelse vertelling door Plony Herweijer; collecte voor Helpende Handen.

VERKOPINGEN

Scherpenisse - Op donderdag 2 november (15.00-17.00 en 19.00-20.00 uur) houdt vrouwenvereniging Waakt en Bidt te Scherpenisse een verkoping in de bovenzaal van de kerk, Schoolstraat 2. Opbrengst is voor kerk, ZGG, Bijzondere Noden, de Theologische School, Helpende Handen en vakantieweken mensen met een beperking.
Vlaardingen - Op zaterdag 4 november (10.00-14.00 uur) houdt

vrouwenvereniging Draagt elkanders Lasten in Vlaardingen een verkoping in de Sionkerk (Westnieuwland 56). Opbrengst is voor ZGG, Vakantieweken mensen met een beperking en Bijzondere Noden.

Westkapelle - Vrouwenvereniging Hoop op Zegen houdt zaterdag 4 november (14.00-16.30 uur) een verkoping t.b.v. zending en evangelisatie. Locatie: Westkapelle Herrijst, Markt 79.

ZANGAVONDEN

Amersfoort - Elimkerk, vr. 3 nov., 19.30 uur, gem. koor Magnalia Dei, jeugdkoor Laus Deo; leiding ds. W. Visscher.
Goes - Maria Magdalenakerk, zat. 28 okt., 19.30 uur, koor- en samenzangavond t.b.v. stichting Winst uit Verlies en de evangelisatiepost in Merksem m.m.v. groot samengesteld mannenkoor, Mark Brandwijk en Arjan Wouters, orgel; leiding A.C. Hage uit Vlissingen.
Kesteren - Kerk Hersteld. Herv. Gemeente, zat. 4 nov., 19.30 uur, kinderkoor De Kleine Lofstem (Geref. Gemeente Tricht-Geldermalsen), jongerenkoor Cantilena (Geref. Gemeente Werkendam), leiding ouderling H.M. Lobbezo; collecte voor Siloah.
Kloetinge - Geerteskerk, zat. 28 okt., 19.30 uur, gem. koor uit 's-Gravenpolder, Vox Musica uit Oostburg; leiding ds. S. Maljaars; collecte voor ZGG (toegang vrij).
Tiel - Maartenskerk, 4 nov., 19.30 uur, samenzangavond, Artjan van Lieburg en Johan Pater, orgel, leiding ds. G. Pater; collecte voor Gomarusproject Roemenië.

Kerkdiensten

ZONDAG 29 OKTOBER 2023

Aagtekerke 9.30 en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; **Aalburg** 9.30 en 18.00 uur ds. C. Hogchem; **Aalst** 9.30 en 14.30 uur stud. J.C. Kriekaart; **Alblasserdam** 16.00 uur ds. C. Sonneveld; **Alphen aan den Rijn** 10.00 uur ds. G. Clements; **Amersfoort** 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; **Amsterdam** 18.30 uur ds. P. Mulder; **Apeldoorn** 10.00 en 16.00 uur ds. R.A.M. Visser; **Arnhem** 10.00 en 16.00 uur ds. W. Silfhout; **Barendrecht** 10.00 en 16.00 uur ds. M. Joosse; **Barneveld-Centrum** 9.30 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; **Barneveld-Zuid** 9.30 en 19.00 uur ds. J. van Laar; **Beekbergen** 10.00 en 19.00 uur ds. A. Schreuder; **Benthuizen** 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. P.J. de Raaf; **Berkenwoude** 10.00 uur ds. G.J. van Aalst en 15.00 uur (H.D.) ds. H.J. Agteresch; **Bodegraven** 10.00 uur ds. A.B. van der Heiden en 18.30 uur ds. W. Harinck; **Borssele** 9.30 en 18.00 uur ds. M. Karens; **Brakel** 14.30 uur ds. E. Bakker; **Burgh-Haamstede** 16.30 uur ds. C. Harinck; **Capelle aan den IJssel-Middelwatering** 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. H. van der Heiden; **Capelle aan den IJssel-West** 10.00 uur ds. J.W. Verweij en 17.00 uur stud. R.T. Michielse; **Delft** 15.30 uur ds. P.J. de Raaf; **Den Haag-Scheveningen** 19.00 uur ds. W.A. Zondag; **Den Helder** 10.00 en 16.00 uur ds. D.W. Tuinier; **Deventer** 14.30 uur ds. J. Beens; **Dinteloord** 10.00 uur ds. J.J. Tanis en 18.30 uur ds. G.J. van Aalst; **Dirksland** 18.00 uur ds. K. Boeder; **Doetinchem** 9.30 (Dovendienst) en 15.00 uur (Dovendienst) ds. W.J. Karels; **Dordrecht** 10.00 en 16.45 uur ds. G.J. Baan; **Drachten** 9.30 en 19.00 uur ds. W. Mouw; **Eindhoven** 15.00 uur ds. A.A. Brugge; **Elspeet** 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; **Emmeloord** 9.30 en 16.00 uur ds. P.G. Heijkamp; **Enkhuzen** 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; **Enschede** 15.00 uur ds. P.D. den Haan; **Enter** 14.30 uur ds. S.W. Janse; **Ermelo** 9.30 (H.D.) en 18.30 uur ds. B.J. van Boven; **Genemuiden** 9.30 en 15.30 uur ds. A. Verschuure; **Goes** 9.30 en 18.00 uur ds. C.A. van Dieren; **Gorinchem** 14.30 uur ds. F. Mulder; **Goudswaard** 15.00 uur ds. C. van Ruitenburg;

's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. S. Maljaars; **'s-Gravenzande** 15.30 uur ds. A. Schot; **Groningen** 15.30 uur ds. W. Mouw; **Hardinxveld-Giessendam** 14.30 uur ds. A.T. Huijser; **Hendrik-Ido-Ambacht** 16.30 uur ds. J.W. Verweij; **Herkingen** 10.00 (H.A.) en 14.30 uur ds. K. Boeder; **Hilversum** 10.00 en 17.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; **Hoedekenskerke** 14.30 uur ds. P.C. Vlot; **Houten** 10.00 uur (H.D.) ds. C.G. Vreugdenhil en 19.00 uur ds. W. Visscher; **Kamperland** 14.30 uur stud. J. Janse; **Kapelle-Biezeling** 10.00 en 16.30 uur ds. J. IJsselstein; **Klaaswaal** 9.30 en 16.00 uur stud. J. Kroon; **Kootwijkerbroek** (locatie: Verlengde Parallelweg te Barneveld) 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; **Kortgene** 14.00 uur ds. G.J. Baan; **Krabbendijke** 18.00 uur ds. P.C. Vlot; **Lelystad** 15.30 uur ds. J.B. Huisman; **Lisse** 9.30 (H.A.) en 16.00 uur ds. P. Mulder; **Marknesse** 19.00 uur (H.D.) ds. A. Verschuure; **Meeuwen** 15.30 uur ds. G. Pater; **Melissant** 10.00 en 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; **Middelburg-Centrum** 9.30 en 18.30 uur ds. A.E. Brijder; **Middelburg-Zuid** 9.30 en 16.00 uur ds. M. Boersma; **Middelharnis** 9.30 en 18.00 uur ds. G.J.N. Moens; **Moerkapelle** 9.30 en 18.30 uur ds. H. Brons; **Naaldwijk** 19.00 uur ds. A. Schot; **Nieuw-Beijerland** 9.30 (H.D.) en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; **Nieuwdorp** (locatie: Coudorp 41) 14.00 uur ds. S. Maljaars en 18.30 uur ds. J. IJsselstein; **Nieuwe-Tonge** 10.00 uur ds. C. Harinck en 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; **Nieuwer Ter Aa** 19.00 uur ds. B. Labee; **Nieuwerkerk** 15.00 uur ds. M. Blok; **Nijkerk** 9.30 (H.D.) en 18.30 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; **Nisse** 9.30 en 14.30 uur ds. G. Hoogerland; **Oostburg** 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; **Oostkapelle** 15.30 uur ds. L. van der Kuijl; **Oostvoorne** 10.00 (H.A.) en 15.30 uur ds. M.H. Schot; **Oppendoes** 10.00 en 15.30 uur stud. W. de Jong; **Oud-Beijerland** 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; **Ouddorp** 18.30 uur ds. J.J. Hoogerbrug; **Oudemirdum** 9.30 en 14.30 uur ds. J. Schipper; **Poederloijen** 9.30 en 18.30 uur ds. C. Sonneveld; **Poortugaal** 15.00 uur ds. J.M.D. de Heer; **Poortvliet** 10.00 en 14.30 uur ds. J.J. Hoogerbrug; **Puttershoek** 15.00

uur ds. H.A. van Zetten; **Ridderkerk** 9.30 en 17.00 uur ds. G.W.S. Mulder; **Ridderkerk-Slikkerveer** 9.30 en 14.30 uur stud. R.T. Michielse; **Rijssen-West** 9.30 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; **Rijssen-Zuid** 9.30 en 18.30 uur ds. S.W. Janse; **Rilland-Bath** 18.00 uur ds. J.J. Tanis; **Rotterdam-Alexanderpolder** 10.00 en 16.00 uur ds. D. de Wit; **Rotterdam-Centrum** 9.30 uur ds. A. Schot en 15.00 uur ds. H. Brons; **Rotterdam-IJsselmonde** 9.30 en 17.00 uur ds. J.M.D. de Heer; **Rotterdam-Zuidwijk** 10.00 en 16.30 uur ds. W.A. Zondag; **Scherpenisse** 9.30 (H.D.) en 18.30 uur ds. M. Blok; **Scherpenzeel** 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. J. Beens; **Sint Annaland** 9.30 en 18.30 uur ds. J. de Kok; **Sint Philipsland** 14.30 uur ds. G.J.N. Moens; **Sliedrecht** 9.30 (H.A.) en 17.00 uur ds. A.T. Huijser; **Soest** 19.15 uur ds. G.J. Baan; **Spijkenisse** 18.30 uur stud. J. Kroon; **Sprang-Capelle** 18.30 uur ds. H.E.P. Fortuijn; **Stolwijk** 10.00 en 19.00 uur ds. M.G. van Middendorp; **Terneuzen** 18.30 uur ds. M. Boersma; **Terwolde-De Vecht** 14.30 uur ds. A.B. van der Heiden; **Tholen** 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. C. van Ruitenburg; **Tricht-Geldermalsen** 10.00 en 18.30 uur ds. A.A. Brugge; **Urk** 10.00 en 17.00 uur ds. A.J. de Waard; **Utrecht** 10.00 en 16.00 uur ds. W. Harinck; **Veen** 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; **Veenendaal** 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; **Vlaardingen** 10.00 en 16.30 uur ds. J.M. Evers; **Vlissingen** 16.00 uur ds. A.E. Brijder; **Waarde** 9.30 uur ds. L. van der Kuijl; **Waardenburg** 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. G. Pater; **Wageningen** 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. F. Mulder; **Werkendam** 10.00 en 18.00 uur ds. H.J. Agteresch; **Westkapelle** 14.00 uur ds. M. Karens; **Westzaan** 19.00 uur stud. W. de Jong; **Wierden** 19.00 uur ds. R.A.M. Visser; **Woerden** 15.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; **Wolphaartsdijk** 9.30 en 18.30 uur

VOOR ALLE IN DIT NUMMER GENOEMDE
TOEKOMSTIGE DATA GELDT:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

stud. J. Janse; **Yerseke** 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. C. van Krimpen; **Zeist** 10.00 en 18.30 uur ds. J.B. Huisman; **Zoetermeer** 10.00 en 18.30 uur ds. J.B. Zippro; **Zwijndrecht** 9.30 en 16.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn; **Zwolle** 15.00 uur ds. G. van Manen.

DINSDAG 31 OKTOBER 2023

Eindhoven 15.00 en 19.30 uur (Dankdag) ds. H.J. Agteresch; **Nieuwer Ter Aa** 19.30 uur (Hervormingsdienst) ds. J.B. Huisman; **Oude-Tonge** 19.30 uur (Hervormingsdienst) ds. J.M.D. de Heer.

WOENSDAG 1 NOVEMBER 2023 DANKDAG

Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. C. Hogchem; **Alblasserdam** 9.30 uur stud. R.T. Michielse en 16.30 uur ds. J.J. Tanis; **Amersfoort** 14.00 en 19.30 uur ds. W. Visscher; **Apeldoorn** 14.30 en 19.30 uur ds. R.A.M. Visser; **Arnhem** 14.30 uur ds. J. IJsselstein en 19.30 uur ds. R. Kattenberg; **Barendrecht** 10.00 en 16.00 uur ds. M. Joosse; **Barneveld-Centrum** 9.30, 14.00 (H.D.) en 19.30 uur ds. E.J. Boudewijn; **Barneveld-Zuid** 9.30, 14.00 en 19.30 uur ds. J. van Laar; **Beekbergen** 10.00 en 19.00 uur ds. A. Schreuder; **Benthuizen** 9.30 uur ds. P.C. Vlot en 17.30 uur ds. G.J. Baan; **Berkenwoude** 10.00 uur ds. W. Visscher en 19.30 uur ds. W. Silfhout; **Bodegraven** 10.00 uur ds. G.J. Baan en 19.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; **Boskoop** 9.30, 15.00 en 19.30 uur ds. P.J. de Raaf; **Burgh-Haamstede** 10.00 en 19.00 uur ds. M. Boersma; **Capelle aan den IJssel-Middelwatering** 10.00 en 19.00 uur ds. H. van der Heiden; **Capelle aan den IJssel-West** 9.30 uur ds. W.J. Karels, 14.15 uur ds. M.H. Schot en 19.45 uur ds. M. Joosse; **De Valk-Wekerom** 9.30, 14.00 en 19.30 uur ds. B.J. van Boven; **Den Haag-Scheveningen** 14.30 en 19.30 uur stud. J. Kroon; **Deventer** 15.00 en 19.00 uur stud. J. Janse; **Doetinchem** 9.30 en 19.30 uur ds. A.B. van der Heiden; **Dordrecht** 10.00 en 16.45 uur ds. W.A. Zondag; **Drachten** 9.30 en 19.30 uur ds. C. van Krimpen; **Ede** 9.30 en 16.00 uur ds. J.B. Huisman; **Elspeet** 10.00 en 19.00 uur ds. G. van Manen; **Emmeloord** 9.30 en 19.00 uur ds. P.G. Heijkamp; **Enkhuisen** 14.30 en 19.30 uur ds. G. Heijkamp; **Enschede** 15.00 uur ds. A.T. Huijser; **Enter** 15.00 uur ds. S.W. Janse; **Ermelo** 14.30 en 19.30 uur ds. J. Schipper; **Genemuiden**

9.30 en 19.30 uur ds. A. Verschuure; **Gorinchem** 9.30 en 14.30 uur ds. G. Hoogerland; **Gouda** 14.30 en 19.30 uur ds. G. Clements; **Goudswaard** 9.30 uur stud. J. Janse en 18.30 uur ds. H.A. van Zetten; **Hardinxveld-Giessendam** 14.30 en 19.30 uur ds. W.J. Karels; **Hendrik-Ido-Ambacht** 10.00 en 16.30 uur ds. M.H. Schot; **Hilversum** 14.30 en 19.45 uur ds. M.T. Al-Chalabi; **Hoofddorp** 15.00 en 19.30 uur ds. G.J.N. Moens; **Hoogeveen** 9.30 en 15.30 uur ds. A.J. de Waard; **Houten** 10.00 uur ds. J. IJsselstein en 16.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; **Kampen** 9.30 en 19.30 uur ds. D.W. Tuinier; **Katwijk aan Zee** 15.00 en 19.30 uur ds. C. van Ruitenburch; **Kesteren** 12.30 en 19.30 uur ds. D. de Wit; **Klaaswaal** 10.00 en 16.30 uur ds. G.J. van Aalst; **Kootwijkerbroek** (locatie: Verlengde Parallelweg te Barneveld) 10.00 en 19.30 uur ds. G. Beens; **Krimpen aan den IJssel** 9.30 en 19.00 uur ds. J.J. Hoogerbrug; **Leerdam** 10.00 en 19.30 uur ds. M.G. van Middendorp; **Leiderdorp** 14.30 en 19.30 uur ds. P. Mulder; **Lelystad** 14.30 uur ds. D.W. Tuinier en 19.00 uur ds. A.J. de Waard; **Lisse** 10.00 en 16.00 uur ds. W. Silfhout; **Marknesse** 9.30 en 15.30 uur stud. W. de Jong; **Moerkapelle** 14.30 en 19.00 uur ds. H. Brons; **Nieuw-Beijerland** 9.30 en 16.00 uur ds. H.A. van Zetten; **Nieuwerkerk** 9.30 en 15.30 uur stud. J.C. Kriekaart; **Nijkerk** 9.30 en 18.30 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; **Nunspeet** 9.30, 14.30 en 19.30 uur ds. A. Schot; **Oosterland** 10.00 uur ds. J.J. Tanis en 18.30 uur stud. J.C. Kriekaart; **Opheusden** 9.30 en 17.00 uur ds. W. Mouw; **Oud-Beijerland** 9.30 uur ds. J. van Rijswijk; **Poederloijen** 14.30 en 19.00 uur ds. C. Sonneveld; **Poortugaal** 15.00 en 19.30 uur ds. P.C. Vlot; **Rhenen** 14.30 en 19.00 uur ds. F. Mulder; **Ridderkerk** 9.30 en 18.00 uur ds. G.W.S. Mulder; **Ridderkerk-Slikkerveer** 15.00 uur ds. J. van Rijswijk en 19.30 uur ds. M. Karens; **Rijssen-Noord** 9.30 en 19.00 uur ds. A.T. Huijser; **Rijssen-West** 9.30 en 19.00 uur ds. P.D. den Haan; **Rotterdam-Alexanderpolder** 14.30 uur ds. G.W.S. Mulder en 19.00 uur ds. M.H. Schot; **Rotterdam-Centrum** 15.00 en 19.45 uur ds. J.W. Verweij; **Rotterdam-IJsselmonde** 9.30, 14.30 en 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; **Rotterdam-Zuidwijk** 15.00 en 19.45 uur ds. G.J. Baan; **Scherpenzeel** 10.00 en 18.30 uur ds. J. Beens; **Sliedrecht** 9.30 uur ds. P. Mulder en 15.00 uur

ds. H.J. Agteresch; **Sprang-Capelle** 15.00 en 19.30 uur stud. R.T. Michielse; **Stolwijk** 10.00 uur ds. G. Pater en 19.00 uur ds. J.B. Huisman; **Terwolde-De Vecht** 14.00 en 19.30 uur ds. K. Boeder; **Tricht-Geldermalsen** 14.00 en 19.00 uur ds. A.A. Brugge; **Uddel** 10.00 (H.D.) en 19.00 uur ds. C.A. van Dieren; **Utrecht** 10.00 en 19.30 uur ds. W. Harinck; **Veenendaal** 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; **Vlaardingen** 15.00 en 19.30 uur ds. J.M. Evers; **Waardenburg** 14.30 en 19.30 uur ds. G. Pater; **Werkendam** 9.30 en 19.00 uur ds. H.J. Agteresch; **Westzaan** 15.00 en 19.30 uur ds. M. Blok; **Woerden** 10.00 uur ds. J. Schipper en 19.00 uur ds. J. IJsselstein; **Zeist** 10.00 en 19.00 uur ds. A.P. Baaijens; **Zoetermeer** 15.00 en 19.30 uur ds. J.B. Zippro; **Zwijndrecht** 14.30 en 19.30 uur ds. H.E.P. Fortuijn; **Zwolle** 15.00 uur ds. G. van Manen en 19.30 uur stud. W. de Jong.

DONDERDAG 2 NOVEMBER 2023

Den Helder 10.00 en 15.00 uur (Dankdag) stud. J. Kroon; **Naaldwijk** 19.45 uur ds. W. Visscher; **Scherpenzeel** 14.00 uur (huw.bev.) ds. J. Beens.

VRIJDAG 3 NOVEMBER 2023

De Valk-Wekerom 14.00 uur (huw.bev.) ds. B.J. van Boven.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 29 OKTOBER 2023

Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 16.30 uur (Bijbeluur) evang. M. Vos; **Breda** (Vriesdongen 1) 10.30 uur; **Emmen** (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Druenen; **Leeuwarden** (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 12.00 uur (Bijbeluur) evang. S. de Visser; **Merksem** (Jaak de Boeckstraat 21-23) 10.00 uur ds. P.C. Vlot; **Rotterdam** (Gouwstraat 36b) 14.00 uur ds. G.W.S. Mulder; **Scheveningen** (Keizerstraat 177) 14.30 uur evang. M. van Velden; **Tilburg** (Offenbachstraat 105) 10.00 en 16.00 uur evang. H.J. van den Boogaart.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN WOENSDAG 1 NOVEMBER 2023

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2) 19.00 uur (Dankdag) evang. J. Krijgsman; **Emmen** (Prinsesselaan 6 I) 19.30 uur (Dankdag) evang. C. van Druenen; **Leeuwarden** (Achter de Hoven 2c) 19.30 uur (Dankdag) evang. S. de Visser; **Rotterdam** (Gouwstraat 36b) 10.00 uur evang. M. Rozema.

Advertenties

Te koop in Veenendaal: ruime tussenwoning (7 kamers, A+) in kindvr. wijk. Info: 06-40518461

TIEL - Grote of St. Maartenskerk
Zaterdag 4 november 2023
PSALMZANGAVOND
Aanvang: 19.30 uur
Leiding: Ds. G. Pater
Orgel: A.J. van Lieburg en J. Pater
Toegang: vrij, collecte t.b.v. project Gomarus voor Roemenië

Op zoek naar een vertrouwenspersoon?
Jacco Hoekman | 06-20222065
www.jhoconsulting.nl

Probeer de RD-app gratis!

Scan mij

Scan de QR-code of
ga naar rd.nl/app

ONTDEK HET OP
Google Play

Download in de
App Store

rd
reformatorisch
dagblad

'Ik ging naar IBSTE om gevormd te worden, om beter te kunnen dienen.'

SEZ
Spaanse Evangelische Zending

Steun theologische scholen in Spanje en Cuba!

Doneer nu

NL65 RABO 0301 9573 63 o.v.v. 'Najaarsactie'

De SEZ helpt theologische scholen in Cuba en Spanje door financiële steun aan Bijbelgetrouwe docenten, het verstrekken van studieboeken aan studenten, docenten en bibliotheken, en het voorzien in hulpmiddelen zoals printers.

www.sez.st/najaarsactie

Kraamzorg in een vertrouwde sfeer

Tevredenheid door kwaliteit, met behoud van identiteit.

SHG
Kraamzorg

Meer informatie: 0187-48 91 73
Aanmelden: www.shgzorg.nl

Wij zoeken oproepkrachten. Interesse?
zorgmanager@shgzorg.nl - 06 40 95 37 61

Rouw, eenzaam, beperking, eenverdiener of armoede? Stichting kleinesteun.nl 06-34180256. Tevens gezocht: **(jonge) maatjes, gastadressen en donateurs!**

HUIB RUIJGROK
ERFRECHT & NALATENSCHAPPEN

Juridisch advies en administratieve en praktische hulp bij:

- nalatenschappen
- testamenten
- erfbelasting
- executele en conflictbemiddeling

Burg. Houtkoperweg 7 4033 BJ Lienden
T 0344 745 104 M 06 19452290
info@huibruijgrok.nl www.huibruijgrok.nl

BROUWER
PSYCHOLOGEN

Psychologische hulp voor kinderen en volwassenen

Brouwer Psychologen geeft hulp aan kinderen, jongeren en volwassenen bij psychische klachten en in moeilijke situaties. Dat doen we vanuit onze christelijke identiteit, al ruim 30 jaar. Wij bieden o.a.:

- behandeling en begeleiding
- psychologisch onderzoek

Dit doen we ook voor mensen met een verstandelijke beperking.

Kijk op www.brouwerpsychologen.nl.
Of bel **0180 - 426955**

Ridderkerk, Barneveld, Geldermalsen en Apeldoorn (nieuw)

HULP NA EEN *ongeval*

Bent u slachtoffer van een ongeval? Heeft u hierdoor schade? DB Letselschade kan u geheel kosteloos begeleiden bij het verhalen van uw schade.

db-letselschade.nl
0252-701108

LETSELSCHADE

Admodum

Jouw onderneming topfit!
Ben jij op zoek waar je kan verbeteren?

SCAN DE QR-CODE →

LM VAN MANEN

kerkinterieurs

WWW.KERKINTERIEURS.NL

VAN DER WILT
RAAMDECORATIE

UW ADVISEUR

AAN HUIS

☎ 06 - 36 29 43 14
🌐 wiltraamdecoratie.nl

WERKEN BIJ VAN HARBERDEN

Er is ruimte voor nieuwe collega's!

Voel de dynamiek van ondernemende klanten. Speel dagelijks in op grote en kleine vragen van klanten. Ontdek hoe jij met jouw kennis bedrijven verder helpt.

WIJ ZIJN OP ZOEK NAAR:

- Aangiftemedewerker
- Fiscalist (junior / senior)
- Assistent Accountant

Neem contact op met Jacob van der Sluys
06-43821281 of jvdsluys@vanharberden.nl

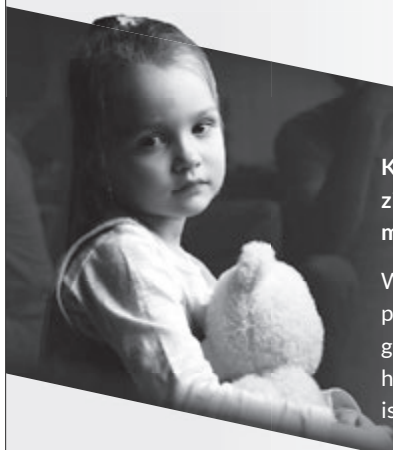
VAN HARBERDEN

Prettig idee.

www.vanharberden.nl/werken-bij

Veenendaal | Ridderkerk

Slaap ik vanavond bij papa of mama?

Kinderen die te maken krijgen met echtscheiding zitten vaak vol vragen en/of weten zich geen raad met hun gevoelens.

Wij helpen ouders én hun kinderen waar huwelijksproblemen spelen. Geen relatietherapie, maar gericht op de onderlinge relatie, communicatie en het omgaan met de gevolgen. Hoe moeilijk het ook is, neem gerust contact op!

**KOC
DIENSTEN**
staat achter je

Ontdek welke diensten u kunnen helpen

kocdiensten.nl/over-ons/jeugdengезin

Vragen, advies of aanmelden? ☎ 0318-517310 | toegang@koc.nu | kocdiensten.nl

Relaties
Seksualiteit
Burn-out
Onzekerheid
ADHD – Autisme
Identiteit
Opvoeding
Rouw

WWW.ABCONSULTS.NL

ABC○NSULTS

Precies de hulp die je nodig hebt!

Te koop: splinternieuwe luxe CHALETS op EIGEN GROND. 6 persoons. Casa Familia Voorthuizen. ZONDAGSRUST en Reformatorische identiteit. sinkeprojecten.nl

**Barneveldse
Begrafenis
Vereniging**

*voor een waardige,
eenvoudige verzorging
van begrafenissen
in Barneveld en omstreken*

**Begrafenisverzorger
G.M. (Gerard) van Lagen**

0342 - 783 000
*Dag en nacht bereikbaar
en beschikbaar*

www.BBVer.nl

Te koop in GORINCHEM: ruime goed onderhouden eengezinswoning, 5 slaapkamers, dicht bij reformatorische school en winkels. Woonopp. 144 m². Vraagprijs € 375.000. Voor meer informatie en bezichtiging kunt u contact opnemen met Groeneveld Makelaars, tel. 0183-630311.

Familystream

**De grootste
reformatorische
muziek- en
luisterboekcollectie**

Luister nu gratis 1 maand mee!

Ontdek hoe het werkt op
www.familystream.nl

**Logeer- en dagopvang De Uiltjes
in Woudenberg**

Kleinschalige opvang voor kinderen met ASS, LVB, ADHD etc.

Voor meer informatie:
Fam. Meijer, 06-16140205
info@logeeropvangdeuiltjes.nl

**Samen
voor
onze
Zorg**

‘Cliënten zijn erg gevoelig’

Het is voor hen net als thuis

Zorg die aansluit bij de levensovertuiging van cliënten. Zorgverleners die psalmen zingen en met hen bidden. Dat willen we behouden. Door een tekort aan helpende handen ontstaat echter een toenemende druk op de reformatorische zorg. Alleen samen kunnen we onze zorg behouden!

Deze campagne is een samenwerking van: Adullam, Cedrah, De Schutse, RST Zorgverleners, Salem, Elim, Maranatha en Siloah.

Arina Goedegebuure
coördinerend begeleider,
De Schutse

Steun het initiatief!

vooronzorg.nl

MARIA HOEVE
WONEN - ZORG - DIENST

Nieuw in de Alblasserwaard!

VERGADEREN | OVERNACHTEN | GENIETEN

0183 - 741 030
WWW.MARIAHOEVE-HOORNAAR.NL

REIS NAAR GAMBIA

DV februari en maart 2024 hopen wij een aantal reizen naar Gambia te maken. Naast de kennismaking met het land, staat ook in de reis heel centraal het evangelisatiewerk dat Arnest en Andrea Jassey daar mogen verrichten. Kortom een hele afwisselende reis. Interesse? Tel. 0621288775 of email: gambiaplusreizen@gmail.com

Carotenoid Complex (NeoLife):

puur natuur voor de weerstand.
De kracht van **113kg** rauwe groente
en fruit in één potje.
Okt-aanb. | Komme 06-34826766
www.naturalhealthproducts.nl

Buro Festina Lente
Voor stressvrije productiviteit

Onze trainingsdoelen:

Creër meer rust en overzicht
Werk meer ontspannen
Verhoog je productiviteit
Meer grip op je werk

Meer weten?

www.burofestinalente.nl
info@burofestinalente.nl

Werken waar liefde woont

Ben jij een coachende leidinggevende en een echte verbinder? Wil je graag maatschappelijke impact maken en de zorgcollega's in hun kracht zetten? Solliciteer naar de functie van:

Teamleider verzorgd wonen

📍 Beth-San (Moerkapelle)

Scan de QR-code!

Meer info? Neem contact op met regiomanager a.i. Hans van Oosten:
✉ h.vanoosten@cedrah.nl
☎ 06 51 98 56 11
🌐 www.cedrah.nl/werkenbij

Cedrah
Wonen - Zorg - Dienst

Buro Festina Lente
Voor stressvrije productiviteit

Onze trainingsdoelen:

Creër meer rust en overzicht
Werk meer ontspannen
Verhoog je productiviteit
Meer grip op je werk

Meer weten?

www.burofestinalente.nl
info@burofestinalente.nl

URGENT

LOOKING FOR A REWARDING CAREER IN EDUCATION?

We are currently hiring for multiple full-time and part-time teaching positions!

CHILLIWACK, BC, CANADA

SEND RESUME AND COVER LETTER TO:
Mr. Jan Neels - jneels@mccs.ca
Mr. Toby De Rover - tobyderover@gmail.com
WWW.MCCS.CA/LOOKING-AHEAD

**MOUNT CHEAM
CHRISTIAN SCHOOL**

Vanaf 1 nov.: **nieuw jeugdboek over ds. B. Smytegelt** in bkh,
www.ramshoorn.nl / 0622780238

Dringend **inwoning gezocht 1 pers. omg. Zwolle-Wezep** doordeweeks verblijf.
0622629123

'Specialist in vloertegels, wandtegels en PVC vloeren'

Energieweg 8c | 4231DJ Meerkerk | 0183 - 35 42 25 | kroonvloereninsteen.nl

KROON
VLOEREN IN STEEN

jfsg
Jacobus Fruytier
scholengemeenschap
Apeldoorn • Rijssen • Uddel

hee achtstegroeper!
eersteklas onderwijs voor jou!

kom erbij

open morgen
11/11/2023
9:30-12:30

Bekijk al onze niveaus, uitdagingen en routes en groei op de manier die bij jou past!

check www.jfsg.nl

Bepaal
zelf jouw
agenda en
locatie!

Werken in het
onderwijs met
regie over je
eigen agenda?

Combineer 'thuis' met af en toe een dagje inval

Wij zijn JufMeester, de christelijke vervangingspool die vervanging regelt bij meer dan 60 scholen. Wil je (weer) aan de slag als juf/meester met volledige vrijheid qua school, afstand, groep en beschikbaarheid?

Neem contact op!

jufmeester.nl

meer weten?
✓

☎ 06 4993 8585 of jufmeester.nl

B buitenpraktijk
Mark.

Buiten is er ruimte.
Ruimte voor gesprek, ruimte voor jou.

Psychosociaal therapeut
mark@buitenpraktijkmark.nl

+31 (0)6 53 29 69 57
buitenpraktijkmark.nl

Welkom terug
op ons bungalowpark!

De Verrassing
Bungalowpark

AL 65 JAAR
VERRASSEND OP TEXEL

www.deverrassing.nl
0222 318906

kina
begrafenisverzorging

D.W. Schipper
010-458 31 12
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman
0182-58 39 32
Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

Kijk mee!
Online open
avond:
6 november

**'Ik los
moeilijk gedrag
vaak op met
een grapje'**

Geerke van Die, student Pabo

**Studeren
met betekenis**

Pabo Pedagogiek Ad-pep

Lerarenopleiding voortgezet onderwijs Masters

driestar-hogeschool.nl

Driestar hogeschool
Driestar educatief

Bewuste keuze

Colofon

Saambinder

Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten
Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. B. Labee
Redacteuren: ds. G.J. van Aalst, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers, boeken ter recensie en vragen voor de rubriek 'Vraag en antwoord' naar:

ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-513597
E b.labee@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk), berichten en meditaties:

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E jvthul@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten:
uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum
van verschijning van De Saambinder in de
daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening,
Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Advertenties en familieberichten aan Verloop drukkerij:

Ohmweg 31, 2952 BD Alblasterdam
T 078-6912899
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór
de week van verschijning aangeleverd te
zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandag-
morgen 9 uur.

Advertenties € 1,90 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Betalingen abonnementsgelden:

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v.
De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementenprijzen:

voor Nederland: € 15,50 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober)
voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
*afwijkend tarief voor: Canada: \$ 165,
USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika:

Mr. A.M. Berman
3340 Culp Rd. Unit 11
Vineland Stn. ON LOR 2E0
T 905 651 2320
E amberman47@gmail.com

Enkele handige websites

Gereformeerde Gemeenten:
Algemeen: www.gergeminfo.nl
(doorklikken naar diverse deputaatschappen)
De Saambinder: www.desaambinder.nl
Adviesplein gemeente en gezin:
www.gemeentengezin.nl
Studenten: www.werkgroepstudenten.nl
Jeugdbond: www.jbgg.nl

De redactie behoudt zich het recht voor
ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten
en advertenties zonder overleg aan te passen,
in te korten of zonder opgave van reden niet
te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele
aansprakelijkheid betreffende de inhoud
van de advertenties en de (recensies van de)
aangekondigde boeken.

Een binnenkamer

Ergens las ik over een meisje dat het oudste kind was van een groot gezin. Ze deelde haar slaapkamer met twee zusjes en had geen plekje voor zichzelf, waar ze wel behoefte aan had.

Op een dag deelde ze haar verlangen met haar oma, die vlak bij haar woonde. De oma regelde dat een ruimte op haar zolder werd afgetimmerd tot een klein kamertje voor haar kleindochter. Er zat een dakraampje in, er stond een stoeltje, een tafeltje en een lampje. Voor het meisje werd dit haar binnenkamer.

Wat is jouw binnenkamer? Heb jij een plek waar je alleen kunt zijn om tot de Heere te bidden? Dat hoeft niet per se zo'n kamertje te zijn als dit meisje kreeg. Maar heb jij een plekje waar je stil kunt zijn? Zonder dat je afgeleid wordt? De Heere Jezus had ook zo'n plek. We lezen in Gods Woord dat Hij ging in 'een woeste plaats alleen'. Ergens anders lezen we dat Hij op een berg was om alleen te bidden. In Gethsémané liet Hij Zijn discipelen achter en ging Zelf alleen verder om te bidden. Daniël nam er drie momenten per dag voor.

Misschien voelt dit voor jou wel heel vroom. Als kind zélf bidden? Dat doen we toch al als ik 's morgens uit bed kom, bij de maaltijden en 's avonds voor ik ga slapen? Heel goed dat jullie dit doen! Probeer ook maar in je eigen woorden een gebed te doen. Het hoeft niet uit mooie woorden te bestaan. Je mag alles eerbiedig bij de Heere brengen. Blijde dingen waarvoor je de Heere dankbaar mag zijn. Daarvoor mag je Hem danken. Zorgen die in je hart leven. Je mag ze allemaal aan Zijn voeten brengen.

Weet je dat de Heere ernaar verlangt dat wij aan Zijn voeten zijn? Martha was druk met van alles en nog wat. Maar Maria zat aan Jezus' voeten. Ben jij zo'n jonge Maria? ♦

A. Janse-Pieterman, Rijssen

Uit:

Het levenslied van Robert

Meer dan eens moet Elisa Robert een paar keer voor de maaltijd roepen.

Zelfs de nieuwe gong schijnt Robert niet te horen als hij in zijn studeer-kamer bezig is. Bidden, de Bijbel overdenken, preekschetsen maken, brieven en dagboeknotities schrijven...

Al zijn werk geeft blijk van orde en regelmaat. Zijn preekschetsen zijn eenvoudig, maar sinds hij in Larbert zijn schets verloren heeft, neemt hij geen schets meer mee op de preekstoel. Eenmaal per maand houdt hij een dag van afzondering voor schuldbelijdenis en vasten. In zijn dagboek schrijft hij korte notities.

'Mag ik je dagboekje eens inzien?' vraagt Elisa, als ze op een dag met een stofdoek tussen zijn boeken bezig is.

'Goed, omdat je mijn enige zus bent. Ik heb het nodig voor mezelf om alle indrukken te verwerken. Hoe drukker ik het heb, hoe korter de notities.

Er zijn zoveel zieken in de gemeente. Wat is het moeilijk om mensen te begeleiden als het sterven gaat worden, Elisa. Ik heb een apart gedeelte voor bezoeken, achter in mijn boekje. Het is moeilijk om bij onbekende mensen zomaar aan te bellen en te vragen hoe het met hun ziel gesteld is. Ik heb kaartjes met een huizenplan getekend om zo min mogelijk tijd te verliezen. Bij sommige mensen merk ik dat ze onder de indruk zijn, maar anderen zijn erg onwetend. O, zou Gods Geest in Dundee gaan waaien?'

Elisa leest de ene notitie na de andere. 'Ik heb het Woord van God lief en vind het de liefelijkste voeding voor de ziel. Ik wil mijn oog wennen om de hele dag naar Boven te zien. Om door het licht uit het oog van een verzoend Vader bestraald te worden!'

En verderop: 'Ach, mijn gebeden kunnen nauwelijks bidden genoemd worden'. En: 'Hedenavond grote vrede en rust. Verbroken onder het gevoel van mijn diepe verdorvenheid, die geen oog ziet dan de Uwe alleen. Veel verzekering van de algoezaamheid van Christus en van de onveranderlijkheid van Zijn liefde'.

Vraag en antwoord

door
ds. **Labee**

Geweld en genocide

Het Bijbelboek Richteren spreekt over ontzettende slachtpartijen en geweld. Zoveel dood en verderf voor mensen met een onsterfelijke ziel, net als bij de verovering van het land Kanaän. Hoe moeten we aankijken tegen dit alles?

Moeite

Het blijft voor hedendaagse mensen onbegrijpelijk: de verschrikkelijke gebeurtenissen in de donkere Richtertijd en (daarvoor) de inname van het Beloofde Land. Een vreselijke strijd vond plaats toen de Kanaänitische volken bij de verovering van het land moesten worden uitgeroeid. We zouden bij dat laatste - als we oppervlakkig de Bijbel lezen - vandaag spreken over genocide of volkerenmoord. Nu kunnen we over de 'donkere' richtertijd nadrukkelijk zeggen dat het een oordeel was over Israël. De laatste woorden uit Richteren 21 (vers 25b) zijn aangrijpend: 'een iegelijk deed wat recht was in zijn ogen'. Het zo bevoorrechte volk was vergeten dat ze moesten doen wat 'recht was in Gods ogen'. En daarom waren de praktijken van de duivel, de mensenmoorder van den beginne, aan de orde van de dag...

Anders is het met de strijd tegen de zeven volken in Kanaän. Op het bevel van God moesten ze worden uitgeroeid. We lezen in Deuteronomium 7 vers 1 en 2: 'Wanneer u de HEERE uw God zal gebracht hebben in het land waar gij naartoe gaat om dat te erven, en Hij vele volken voor uw aangezicht zal hebben uitgeworpen, de Hethieten en de Girsieten en de Amorieten en de Kanaänieten en de Ferezieten en de Hevieten en de Jebusieten, zeven volken die meerder en machtiger zijn dan gij, en de HEERE uw God hen zal gegeven hebben voor uw aangezicht, dat gij hen slaat, zo zult gij hen ganselijk verbannen; gij zult geen verbond met hen maken, noch hun genadig zijn'.

Menigte

Het oordeel over deze volken kunnen we beter verstaan als we Schrift met Schrift vergelijken. Dan vinden we in Leviticus 18 vers 25: 'Zodat het land onrein is en Ik over hetzelfde zijn ongerechtigheid

bezoeken, en het land zijn inwoners uitspuwt'. Op zedelijk gebied was er zoveel gruwelijks aan de hand dat dit het oordeel van God blijkt te zijn over de Kanaänitische volken. Ezra 9 vers 11b tekent ons nog duidelijker dit kwaad: 'Het land waar gijlieden inkomt om dat te erven, is een vuil land, door de vuiligheid van de volken der landen, om hun gruwelen waarmede zij dat vervuld hebben, van het ene einde tot het andere einde, met hun onreinheid'. Vanwege de menigte van gruwelijke zonden heeft de Heere geboden deze volken uit te roeien. Ook was het niet denkbeeldig (en later de praktijk in de Richtertijd!) dat Israël deze zonden zou overnemen en de Heere verlaten.

Naast het heilig ontzag dat verdorven mensjes moeten hebben voor een heilig en rein God, Die harten en nieren proeft en de zonde moet straffen, merken we ook eerlijk op dat mensen in onze eeuw vaak anders spreken over geweld dan in de Bijbel-tijd. Tegelijk blijft staan dat in Genesis 9 vers 6 nadrukkelijk klinkt: 'Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door den mens vergoten worden; want God heeft den mens naar Zijn beeld gemaakt'. En in het Nieuwe Testament lezen we in Openbaring 22 vers 15: 'Maar buiten zullen zijn de honden, en de tovenaars, en de hoereerders, en de doodslagers, en de afgodendienaars, en een iegelijk die de leugen liefheeft en doet'. En de Heidelbergse houdt ons met antwoord 107 voor: 'want God, verbiedende den nijd, haat en toorn, gebiedt dat wij onzen naaste liefhebben als onszelven, en jegens hem geduld, vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid en alle vriendelijkheid bewijzen, zijn schade, zoveel als ons mogelijk is, afkeren, en ook onzen vijanden goeddoen'. ♦

► Heb jij/hebt u ook een vraag?

Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie. Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder. Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.